

каменяр

Інформаційно-аналітичний часопис Львівського національного університету імені Івана Франка

№ 4-5, квітень-травень 2015 р.

Універсальний інтелект нації

«Ми знаємо Івана Франка як титана праці, інтелектуала, унікального письменника, розбудовника української нації і великого європейця», – розпочав урочисту академію з нагоди вшанування пам'яті Івана Франка, виголошуючи доповідь «Ідеї й ідеали Івана Франка», докторант кафедри української літератури імені Михайла Возняка Олег Баган.

«Іван Франко був людиною, життя якого умовно поділилось на три етапи, що свідчить про багатогранність його особистості. Перший етап у житті Івана Яковича – це соціалістичні погляди, другий – прихильність до позитивістської науки, яка стала культовою для науковця і третій етап – націонал-романтичний. Це ті періоди життя Франка, упродовж яких він сам себе заперечує, утім водночас – це своєрідна світоглядна еволюція його поглядів», – зазначив Олег Баган.

«Іван Франко – це людина знання. Він жив в епоху виникнення нових теорій, кожному з яких випробував особисто – починаючи від матеріалістичної науки до філософії», – наголосив науковець. «Конструктивна критика, моральна принциповість, викриття профанаторства, стояти на позиції правди, даючи об'єктивні оцінки, боротьба із малоросійством і впевнено рухатися шляхом національного протистояння», – такі засадничі принципи життєтворчості Івана Франка виокремив Олег Романович.

Продовжили урочисту академію Народний камерний оркестр під керівництвом заслуженого працівника культури України Романи Бурко, актори навчально-професійного театру «Просценіум» та студенти Університету, які представили глядачам літературно-музичну композицію «Тобі офіруючи душу й тіло...». Звуки скрипки та контрабасу Народного камерного оркестру гармонійно перепліталися із декламуванням поезії Івана Франка. Молоді актори представили слухачам вірші «Не покидай мене, пекучий болем», «Бувають хвили серце мліє», «Дві дороги» та ін., цитували авторську передмову Івана Франка «Дещо про себе самого». А проникли-

ве прочитання «Каменярів» прозвучало як ніколи символічно, не залишивши байдужим нікого.

Уже кілька років поспіль в Університеті проходить Всеукраїнський конкурс творчих робіт учнів 10–11 класів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів «Іван Франко: дух, наука, думка, воля». «Цей конкурс цікавий тим, що молода людина не тільки захоплюється Франком, але і разом із ним прагне створити новий прогресивний простір для об'єктивного і творчого осягнення світу», – зазначив Ректор Університету Володимир Мельник і нагородив переможців.

Упродовж дня академічна спільнота Університету взяла участь у пам'ятній панахиді та урочистому покладанні квітів до могили Івана Франка на Личаківському цвинтарі за участі отця Сергія Олійничука церкви святої Софії та хору церкви Святого Архистратига Михаїла «Благовіст» під почесною вартою лицю Героїв Крут.

«99 років минуло відтоді, коли Галичина і вся Україна провела в останній путь Івана Франка, – звернувся до присутніх заступник голови Львівської облдержадміністрації з гуманітарних питань Юрій Підлісний. – Сьогодні спостерігаємо яскравий приклад того, як потрібно любити Україну – не тільки голосним словом, а й тяжкою й інтелектуальною працею, виховувати молодь покоління у любові до неї, бо лише так зможе жити Україна. Іван Франко був цього свідомий. Пишучи свої праці й вступаючи в дискусії на різну тематику, він знав, що посіє те, що зійде добрим врожаєм. І все, що ми маємо за 24 роки незалежності – великою мірою завдячуємо саме йому», – переконаний Юрій Підлісний.

«Сьогодні вшановуємо пам'ять Івана Франка, одного із титанів українського національного відродження, який у глуху ніч бездержавності явив світові потужний чин українства, уярмленого чужими імперіями, але незламного, – зазначив голова національної спілки письменників України

Михайло Сидоржевський. – Нині ми в боргу перед Іваном Франком, адже не все зроблено належним чином, аби його слово звучало разом зі словами Тараса Шевченка та Лесі Українки на Майдані, мобілізувало й кликало у неспокійні дні й сьогодні. Нам потрібно докласти зусиль, аби врешті видати стотомник творів Івана Франка, який досі не надрукований. Усі маємо долучитися до цієї благородної справи», – зазначив Михайло Сидоржевський.

«Перебуваючи на цьому святому для кожного українця місці, перед могилою і водночас духовним обличчям нашого великого Каменяря, нам і радісно, і сумно, – звернувся до присутніх зі словом про Франка завідувач кафедри літератури Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Петро Іванишин. – Радісно, адже зібрались тут разом цілим колективом, святою громадою для гідного вшанування нашого Генія, і сумно, адже це вшанування змушене відбуватися через здолання різного ідейного чортополоху, якого так багато в сучасній Україні».

«У сучасних реаліях хотілося би почути слово про духовну могутність Каменяря. Його слід розуміти таким, яким він був, поглиблюючи сутнісні

рисні його неординарної, могутньої і потужної творчої особистості, адже він – автор, письменник, який уособлював шлях до істини, універсальний інтелект нації та ціла академія наук в одній особі», – зауважив науковець.

Проникливим декламуванням поезії Івана Франка урочистості до вшанування його пам'яті на Личаківському цвинтарі продовжили залужений артист України Юрій Брилинський, народний артист України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка Богдан Козак та народний артист України Святослав Максимчук.

Також присутні мали змогу почути пісні на тексти Івана Франка у майстерному виконанні хору кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв Університету під керівництвом старшого викладача кафедри Марії Камінської.

Ми глибоко переконані, що Світла пам'ять видатного Каменяря завжди житиме у серцях українців, які титанічною працею розіб'ють скалу розбрату та, безперечно, здобудуть перемогу у всіх своїх починаннях.

Ірина Кузьма
Фото Олега Вівчарика

Рік на посаді Ректора: про підсумки та здобутки Університету впродовж 2014-2015 навчального року

2014-2015 навчальний рік був пов'язаний із глибокими політичними й економічними змінами в житті України, які торкнулися всіх сфер діяльності суспільства: соціальної, наукової, культурної, освітньої. Цей період став особливим і для академічної спільноти Львівського національного університету імені Івана Франка. 27 травня 2014 року відбулися вибори Ректора Львівського національного університету імені Івана Франка. За результатами другого туру виборів більшістю голосів було обрано професора Володимира Мельника. Під час урочистого засідання Вченої ради Університету 13 червня 2014 року представник Міністерства освіти і науки України озвучив наказ про призначення доктора філософських наук, професора Володимира Мельника Ректором Львівського національного університету імені Івана Франка.

Зі Звітну Ректора В. П. Мельника за період з червня 2014 року до травня 2015 року

«Діяльність Університету у звітному періоді було зосереджено передусім на впровадженні принципових положень Закону України «Про вищу освіту» в усі сфери академічного життя», – розпочав свій виступ Ректор Університету і запропонував аналіз основних видів роботи колективу Університету.

І. Прийом на навчання

За результатами вступної кампанії-2014 Львівський університет вперше очолив трійку лідерів серед ВНЗ України за кількістю поданих заяв і ввійшов до трійки лідерів за середнім балом сертифіката

ЗНО, який становив 169,7. У 2014 році до Львівського університету було подано 60693 заяв, з них 54913 заяви на денну форму навчання, 5780 – заочну.

Упродовж звітної кампанії профорієнтаційну роботу на факультетах і в коледжах вели за різними формами: у рамках днів відкритих дверей; спеціальні зустрічі та лекції в загальноосвітніх навчальних закладах; профорієнтаційні бесіди з учасниками обласних олімпіад, конкурсів-захистів наукових робіт слухачів Малої академії наук; профорієнтаційні бесіди у школах під час педагогічної та інших видів практики студентів тощо.

Цьогоріч Університет зніціював поновлення угод про співпрацю з одинадцятьма загальноосвітніми навчальними закладами. Із кожним роком інтенсивніше виртуальна профорієнтація із використанням

новітніх технологічних можливостей – інтернет-лекції; скайп-конференції; інтернет-консультації; інтернет-листування тощо.

Більшість факультетів Університету є співорганізаторами обласних і всеукраїнських предметних олімпіад і конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт слухачів Львівської обласної Малої академії наук. Учасники цих інтелектуальних змагань є потенційними абітурієнтами Університету.

Ректор відзначив і просвітницьку діяльність Ботанічного саду та музеїв Університету. Так, під час Днів відкритих

дверей у Ботанічному саду тисячі відвідувачів мають можливість ознайомитися з унікальними колекціями, що сприяє й профорієнтаційній роботі (минулого року було проведено понад 130 екскурсій для школярів і студентів).

ІІ. Освітня діяльність

Освітній процес в Університеті забезпечують 18 факультетів (у лютому 2015 р. створено факультет педагогічної освіти), 3 коледжі, 138 кафедр.

Продовження на стор. 2

Рік на посаді Ректора: про підсумки та здобутки Університету впродовж 2014-2015 навчального року

Продовження. Початок на стор. 1.

У січні 2015 року шляхом поділу кафедри «Початкової та корекційної освіти» утворено кафедри початкової та дошкільної освіти і корекційної педагогіки та інклюзії на філологічному факультеті, а в травні 2015 року на юридичному факультеті створено кафедру інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права.

В Університеті здійснюють підготовку фахівців за ліцензованими 9 спеціальностями ОКР «молодший спеціаліст», 49 напрямками ОКР «бакалавр», 82 спеціальностями ОКР «спеціаліст» і 87 спеціальностями ОКР «магістр».

У 2014 році отримано ліцензію на провадження освітньої діяльності за трьома спеціальностями ОКР «молодший спеціаліст» у Педагогічному коледжі: «Дошкільна освіта», «Соціальна педагогіка», «Початкова освіта» і однією спеціальністю ОКР «магістр» «Початкова освіта» – на факультеті педагогічної освіти. Акредитовано 7 напрямів ОКР «бакалавр», 3 спеціальності ОКР «спеціаліст» і «магістр» та 4 спеціальності ОКР «молодший спеціаліст».

У 2014-2015 н. р. Університет готує фахівців за 144 спеціалізаціями ОКР «спеціаліст» і 161 спеціалізацією ОКР «магістр», із 14 з них розпочато підготовку фахівців з 2014 року. Крім того, у 2015 році рішенням Вченої ради Університету відкрито ще 18 спеціалізацій. Зараз в Університеті навчаються 19 357 студентів.

Кадрове забезпечення освітньої діяльності. Навчальний процес в Університеті забезпечують 2036 науково-педагогічних і педагогічних працівників. Серед них – 794 доценти і 203 професори.

В умовах інтеграції освітнього процесу України у європейський освітній простір щораз більшого значення набуває вивчення іноземних мов. З огляду на це, в Університеті дедалі ширше запроваджується читання дисциплін іноземною мовою. На сьогодні викладачі Університету підготували 105 курсів іноземними мовами. Із наступного навчального року іноземну мову викладатимуть для студентів усіх спеціальностей упродовж 4-х семестрів (240 аудиторних годин). Якщо студент із певних причин не зміг чи не зумів опанувати цього курсу, він зможе його засвоїти за окремою програмою в Інституті післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки.

Предметом постійної уваги в Університеті є якість навчального процесу. Важливим етапом у забезпеченні високого рівня підготовки фахівців є перевірка залишкових знань студентів. З цією метою щосеместру відбуваються ректорські контрольні заміри знань студентів із використанням університетського порталу тестування.

Загалом система організації та контролю за якістю навчання студентів потребує суттєвих змін. Головним у системі оцінювання у кінцевому результаті має бути висновок – чи досягнув здобувач компетентності відповідно до стандартів вищої освіти. Ефективний метод такого оцінювання є, зокрема, в Університетах Великої Британії, яка передбачає вибіркове оцінювання експертами письмових робіт студентів, запрошення зовнішніх експертів для екзамнування осіб, що претендують на диплом із відзнакою. Ректорські контрольні роботи щодо контролю залишкових знань наших студентів, підсумкове оцінювання випускників на экзаменах і на захисті кваліфікаційних робіт потрібно суттєво вдосконалювати. Це стосується також оприлюднення на відповідних веб-сайтах результатів оцінювання вказаних робіт.

Актуальним є питання роботи зі студентами з особливими потребами. В Університеті функціонує Ресурсний центр з інклюзивної освіти, який відповідно до Закону України «Про вищу освіту» має трансформуватись у потужний навчально-реабілітаційний підрозділ із метою організації інклюзивного освітнього процесу для здобувачів вищої освіти з особливими потребами, забезпечення доступу таким особам до якісної вищої освіти з урахуванням обмежень їхньої життєдіяльності. Підготовку фахівців до роботи в інклюзивних

умовах здійснюють на базі Педагогічного коледжу, кафедри психології філософського факультету та новоствореного факультету педагогічної освіти, на якому відкрито додаткову спеціалізацію на спеціальності «Початкова освіта» – «Асистент вчителя інклюзивного класу». Інклюзивна складова в навчальних планах з підготовки педагогів становить 180 год. Із вересня 2014 р. відкрито магістратуру зі спеціальності «Початкова освіта» з додатковою спеціалізацією: «Вчитель початкових класів школи з інклюзивним навчанням».

У структурі Університету функціонує Інститут післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки (далі – ПОДП) до складу якого входять: Центр післядипломної освіти, Центр доуніверситетської та сертифікаційної освіти, Центр міжнародної освіти, Центр неперервної освіти.

У 2014 році внаслідок реорганізації у Центрі післядипломної освіти на базі п'яти факультетів було створено три факультети. У 2014-2015 навчальному році другу вищу освіту в Інституті післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки здобувають 1526 слухачів. На базі лабораторії інформаційних технологій Інституту в 2014-2015 н.р. започатковано курси фахового підвищення з англійської мови для викладачів та студентів Університету з пільговою оплатою за навчання, які на сьогодні завершили 41 викладач та 26 студентів. Нині на цих курсах підвищують свої знання з англійської мови 64 викладачі Університету.

III. Науково-дослідна діяльність

Запорукою успішного функціонування та конкурентоздатності ВНЗ у сучасних реаліях, безперечно, є розвиток науки в Університеті, трьома наріжними каменями якої є наукові школи, лабораторії та студентство. Саме такий симбіоз досвіду, інструменту та креативності забезпечує створення якісного продукту. В Університеті сьогодні функціонують наукові школи, які є унікальними в Україні та добре відомими у світі, а склад наукового штату дозволяє стверджувати про високий рівень і конкурентоздатність наукових результатів.

Про актуальність наукових досліджень свідчить міжнародна співпраця із більш ніж 100 університетами та науковими установами світу. У 2015 р. Університет внесено до електронного реєстру Європейської комісії як учасника програми «Horizon 2020». На сучасному етапі здійснюють заходи із залучення науковців Університету до написання проєктів.

У 2015 р. до виконання науково-дослідних робіт залучено 1994 науково-педагогічних працівників, з них – 210 докторів наук і 1133 кандидати наук. Серед 144 штатних працівників науково-дослідної частини Університету – 7 докторів і 67 кандидатів наук. За звітний період в Університеті працевлаштовано 48 випускників аспірантури, що становить 24,4% від загальної кількості випускників 2014 року.

Університет веде наукові дослідження за 37 темами, які фінансують із державного бюджету України, з них – 27 фундаментальних і 10 прикладних; 11 тем фінансують за допомогою міжнародних грантів, із них 5 – за університетською програмою підтримки молодих вчених; 2 госпдоговірними темами та 6 темами зі збереження об'єктів, що становлять національне надбання України.

У березні-квітні 2015 року в Університеті проведено конкурс проєктів фундаментальних досліджень у галузі природничих наук у рамках університетської програми підтримки молодих учених на основі угоди, укладеної з компанією «Матеріал. Фази. Дані. Система» (Швейцарія). Науково-технічна рада Університету створила комісію, яка розробила Положення про конкурс проєктів фундаментальних досліджень у галузі природничих наук для молодих учених, здійснила експертизу 19 поданих проєктів і відбрала 5 найкращих проєктів для фінансування (97 тис. грн. кожен) впродовж одного року.

Науково-дослідна робота Університету фінансують із трьох джерел – державного

бюджету України, грантів міжнародних фондів та установ, госпдоговорів. У 2015 році вперше за останніх п'ять років збільшився обсяг фінансування з державного бюджету України порівняно з попереднім роком.

Університет активно залучає гранти міжнародних фондів та установ: за перші п'ять місяців 2015 р. вдалося перевершити загальні надходження 2014 р.

Для збереження кадрів науково-дослідної частини та забезпечення виконання наукових досліджень у січні-лютому 2015 р. за ініціативою ректорату провідні вчені підготували проєкт «Фундаментальні дослідження в галузі природничих наук», на реалізацію якого Університет отримав міжнародний грант компанії «Матеріал. Фази. Дані. Система» (Швейцарія) на суму 628 тис. грн.

Науковці Університету опублікували 88 монографій, 20 підручників, 112 навчальних посібників, 4523 статті, серед них у виданнях, які мають імпакт-фактор – 233, в інших закордонних виданнях – 595.

Станом на березень 2015 року за індексом Гірша Львівський національний університет імені Івана Франка є третім у рейтингу вищих навчальних закладів України.

Із 88 опублікованих монографій 11 видано за кордоном (видавництва Apple Academic Press, De Gruyter, InTech, Springer тощо).

Університет є засновником і видавцем 44 наукових періодичних видань: Вісник Львівського університету (20 серій), 16 збірників наукових праць, 7 наукових журналів і 1 науково-популярного журналу. До переліку наукових фахових видань Міністерства освіти і науки України входять 37 журналів, «Вісник Львівського університету. Серія біологічна» входить до наукометричної бази даних Web of Science, «Журнал фізичних досліджень» – до наукометричної бази даних Scopus. Деякі видання Університету відповідають вимогам до включення до наукометричних баз даних.

Зростають показники патентної діяльності науковців Університету. Так, за перших чотирьох місяців 2015 року отримано 18 патентів. У 2014 році найефективніші розробки захищено 43 патентами. Авторів винаходів і корисних моделей відзначено преміями за кожний патент, отриманий на ім'я Університету.

За звітний період в Університеті проведено 58 наукових конференцій, семінарів, форумів, 29 із них – міжнародного рівня. Науковці Університету в 2014 р. виступили на наукових конференціях із 2249 доповідями, виголосили 1834 доповіді на Звітній науковій конференції Університету за 2014 рік.

Упродовж цього 2014-2015 н. р. в Університеті захищено 5 докторських і 134 кандидатські дисертації. У 2015 році розроблено план захисту докторських дисертацій, запроваджено мотиваційні чинники для їх захисту, зокрема грошову винагороду. У жовтні 2014 року на факультеті електроніки відбувся захист дисертації Шпотюка Ярослава за результатами паралельного навчання в аспірантурі Львівського університету та Університету Ренн 1 (Франція).

За звітний період для атестації наукових кадрів вищої кваліфікації в Університеті функціонувало 15 спеціалізованих вчених рад. Зареєстровано і перереєстровано 6 спеціалізованих вчених рад.

Премією Президента України для молодих учених 2014 р. за цикл наукових праць «Стереохімія інтерметалічних і координаційних сполук купруму та аргентуму» було відзначено доцента кафедри неорганічної хімії Павлюка О. В., наукового співробітника кафедри неорганічної хімії Тарасюка І. І. та викладача Природничого коледжу Сливку Ю. І.

Університет має низку сучасних приладів, що дозволяє вести дослідження на високому рівні. Удосконалення організації наукових досліджень та інноваційної діяльності Університету в найближчому майбутньому вестимуть у напрямі створення науково-дослідних інститутів і наукового парку.

Важливою складовою системи професійної підготовки фахівців в Університеті є науково-дослідна робота студентів. У 2014 році в доробку студентів – 395 наукових статей, зокрема 235 – одноосібних, та 975 тез доповідей на конференціях, з них 738 – одноосібних. У роботі наукових конференцій взяли участь понад 1200 студентів. У 2015 р. переможцями Всеукраїнської студентської олімпіади вже стали 19 студентів. Ще 24 студенти стали призерами Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт із природничих, технічних і гуманітарних наук.

IV. Розвиток IT-інфраструктури

У 2015 р. заплановано збільшити кількість персональних комп'ютерів більш ніж на 10% за кошт Університету через реалізацію спільних міжнародних програм. На сьогодні оголошено тендер на загальну суму понад 2,4 млн. грн. Упродовж року суттєво поновлено серверне обладнання Центру інформаційних технологій, запроваджено три нових сервери 8-го покоління загальною вартістю понад 500 000 грн. Усього в Центрі інформаційних технологій працює 19 серверів. Стационарними мультимедійними технічними засобами обладнанням обладнано 21 навчальну аудиторію на факультетах і в коледжах.

Основою мережі Університету є опорні оптоволоконні комунікації завдовжки декілька десятків кілометрів, що об'єднують понад 20 територіально розділених корпусів. Стратегічною метою Університету є розбудова мережі бездротового зв'язку та її інтеграція в загальноуніверситетську мережеву інфраструктуру.

Унаслідок розширення сфери використання інформаційних технологій є модернізація системи безпеки. Здійснено аналіз основних електронних ресурсів щодо відповідності рівня їхньої захищеності чинній системі захисту. Створено документацію для побудови комплексної системи захисту інформації (КСЗІ) для бази даних відділу кадрів та бухгалтерії, а також підрозділу, який готує інформацію про студентські квитки та дипломи.

Інформаційний супровід науково-дослідної діяльності переважно здійснює Наукова бібліотека. Зараз розпочато розроблення стратегії переходу на одну з найпотужніших світових бібліотечних платформ від компанії Exlibris – «Alerp».

Надзвичайно актуальною є проблема створення в Університеті власного репозитарію публікацій. Він дасть змогу не лише впорядкувати наукові матеріали, але й налагодити ефективний пошук і створити умови для підвищення веб-рейтингів Університету. Такий проєкт у Науковій бібліотеці Університету вже почали реалізовувати на платформі, що забезпечує інструменти для керування цифровими активами, D-Space.

З 2015 р. на основі мережевої системи управління навчальним процесом в Університеті розпочато широкомасштабну інформатизацію самостійної роботи студентів. Для цього напрямку в Університеті створено організаційно-методичний центр електронного навчання, який розробляє концепцію впровадження та розвитку системи електронного навчання.

Для організації навчального процесу в університеті використовується автоматизована система управління АСУ-ВНЗ «Сигма». З метою налагодження взаємодії АСУ зі зовнішніми інформаційними системами: платіжними системами, веб-сайтом Університету, базою даних відділу кадрів, єдиною державною електронною базою освіти (ЄДЕБО) МОН України формалізовано управлінську структуру та структуру підрозділів Університету у вигляді індексації підрозділів; закуплено та розпочато впровадження управлінського комплексу ІС-Підприємство для бюджетних установ, що дасть змогу налагодити взаємодію між відділом кадрів, бухгалтерською службою, планово-фінансовим відділом, відділом постачання, юридичним відділом та запровадити електронний документообіг.

Передумовою для впровадження системного документообігу є всеохопний, системний аудит управлінської діяльності в Університеті. На початок 2015 р. в Університеті здійснено систематизацію всіх наказів і розпоряджень керівництва Університету, зроблено реінжиніринг процесів, пов'язаних із формуванням наказів, які потрапляють у ЄДЕБО. Для цієї групи наказів створено схеми проходження документів. Розпочато роботу зі стандартизації наказів.

Одним із пріоритетних завдань Університету є його всебічне представлення в інформаційному просторі. Важливим кроком у досягненні цієї мети є розробка і підтримка веб-ресурсів, що забезпечують висвітлення інформації про історію, діяльність та перспективи Університету в глобальній мережі Інтернет. Робота з упорядкування інформаційних ресурсів Університету вже має конкретні результати: розроблено та наповнено сайти чотирьох факультетів. Сайти ще 8 факультетів та Природничого коледжу перебувають у стадії інформаційного наповнення. Створено новий портал вступної кампанії, суттєво покращено пошук інформації про вступ до Університету, орієнтований на користувача. Реалізовано проєкт електронної приймальні Університету, який забезпечить підвищення ефективності управління Уні-

верситетом, розроблено та розміщено на веб-сайті новий електронний телефонний довідник Університету.

Тривають роботи зі систематизації та структуризації головної сторінки Університету, а також зі створення уніфікованих сторінок підрозділів Університету.

V. Міжнародна діяльність

За звітний період укладено нові угоди зі 16 закордонними університетами, інституціями та міжнародними фондами.

Варто наголосити, що підписуючи угоди, Університет прагне передусім забезпечити якісні, а не кількісні параметри співпраці. Саме тому кожну угоду супроводжує конкретна робоча програма, яку щороку доповнюють новими академічними ініціативами, проєктами та програмами. Моделлю всебічної ефективної співпраці можна назвати угоду Університету з Вюрцбурзьким університетом, в рамках якої за перший рік її реалізації Університет провів два спільних семінари, упровадив спільний сертифікаційний магістерський курс, подав 6 проєктних заяв на різні програми та міжнародні фонди, 10 аспірантів і науковців пройшли короткі стажування у Вюрцбургу. У рамках технічної допомоги з боку німецьких колег наш Університет отримав 30 комп'ютерів, ще 35 комп'ютерів проходять процедуру митного оформлення. Влітку на базі юридичного факультету заплановано проведення літньої школи з німецького права.

Працівники та студенти Університету беруть активну участь у міжнародній програмі обмінів «Еразмус Мундус». Упродовж 2014-2015 н. р. 12 студентів та 16 викладачів і докторантів взяли участь у цій програмі. Крім того, 11 студентів, 3 аспіранти і 4 викладачі – учасники проєктивних програм «Еразмус Мундус» (напрямы 2).

Університет бере участь у програмі міжнародних академічних обмінів ЄС «Еразмус Мундус» за напрямом «Партнерство». Програму повністю фінансує Європейський Союз, надаючи змогу студентам упродовж одного чи двох семестрів навчатись в європейському університеті-партнері. Аспіранти мають змогу працювати над своїми дисертаціями в університеті-партнері упродовж 10-30 місяців. Викладачі та наукові працівники можуть пройти стажування або виконати науковий чи методичний проєкт упродовж 1-10 місяців (залежно від проєкту).

У січні – березні 2015 р. від Університету було подано 40 заяв на участь у проєктах КА 1 за програмою «Еразмус» (навчальна мобільність). Факультет міжнародних відносин, іноземних мов, прикладної математики та інформатики разом із зарубіжними університетами-партнерами подали 11 проєктних заявок за напрямом КА 2 (проєкти співпраці). Цього року Університет вперше подав заявку на проєкт за програмою «Еразмус» КА 2 як координатор. Аналогічного досвіду не має жоден український університет.

2014 р. Університет (факультет міжнародних відносин) виграв 2 проєкти програми Жана Моне щодо дослідження євроінтеграційних процесів.

На факультетах Університету навчаються 94 іноземні громадяни із 32 країн світу (Алжир, Ангола, Еквадор, Канада, Німеччина, Росія, Казахстан, Латвія, Сербія, США, Китай, Грузія та інші).

На підготовчому відділенні для іноземних громадян навчається 37 слухачів.

На юридичному факультеті 8 листопада 2014 р. за участю представників Мариборського університету (Словенія) відбулася презентація нової спеціалізації для магістрів юридичного факультету «Європейська політика добросусідства та належного урядування». У 2015-2016 н. р. юридичний факультет продовжить співпрацю з Мариборським університетом, залучивши до спільної магістерської програми університети Італії. Студенти матимуть змогу навчатись та проходити практику в університетах-партнерах.

У цьому контексті варто наголосити на нових ініціативах Університету щодо спільних англійських програм і курсів із зарубіжними університетами-партнерами. Зокрема, це міжнародна сертифікаційна програма з обчислювальної математики вищого рівня, яку в 2014-2015 навч. р. Університет спільно з Вюрцбурзьким університетом Юліуса Максиміліана запропонував студентам-магістрам механіко-математичного факультету, факультету електроніки і факультету прикладної математики та інформатики. Мовою викладання програми є англійська. Сертифікаційна програма складається із п'яти курсів (кожен з яких відповідає 5 ECTS кредитам). Університет

Олег Вівчарик

Візит делегації експертів зі США та Німеччини

У рамках одноденного візиту до Львова 25 травня 2015 року делегація експертів зі США та Німеччини, до складу якої увійшли: доктор Метью Рожанський, директор Інституту Кеннана при Міжнародному Центрі підтримки науковців ім. Вудро Вілсона у Вашингтоні; доктор Томас Грем, професор Йельського університету, спеціальний радник Голови Ради національної безпеки США (у 2004-2007 рр.); доктор Кімберлі Мартен, заступник директора

Інституту Гаррімана Колумбійського університету; доктор Джек Снайдер, професор кафедри міжнародних відносин Колумбійського університету; доктор Режджан Менон, декан факультету політології Сіті Коледжу в Нью-Йорку; доктор Клаус Сегберс, директор Центру глобальної політики Вільного університету міста Берлін та Катерина Смаглій, директор Інституту Кеннана у Києві відвідала Львівський національний університет імені Івана Франка, де відбулась

зустріч із проректором з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці Марією Зубрицькою і директором Центру американських студій Романом Калитчаком, а згодом із випускниками дослідницьких про-

грам Інституту Кеннана у Львові, переважна більшість яких представляє наш Університет.

Під час зустрічей сторони розглянули широке коло питань щодо втілення реформ, регіональної безпеки та під-

тримки, на яку розраховує Україна, а також щодо розвитку політичної ситуації в регіоні. Окремо учасники діалогу наголосили на необхідності безпосереднього ознайомлення зі ситуацією в Україні, що, зокрема, має бути в полі інтересів західних дослідників, аби доносити до урядів і суспільств країн Західної Європи та Північної Америки більш об'єктивну та збалансовану інформацію про події в нашій державі.

Американські експерти спільно з німецькими й українськими колегами обговорили можливості поглиблення співпраці з Інститутом Кеннана при Міжнародному Центрі підтримки науковців ім. Вудро Вілсона у Вашингтоні та перспективи налагодження академічних контактів Львівського університету з найпрестижнішими та найбільш відомими університетами світу.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Українсько-французька співпраця

Представники Федерації обмінів Франція-Україна, з якою у 2013 році Університет підписав угоду про співпрацю, 23 квітня 2015 року відвідала факультет іноземних мов Львівського націо-

нального університету імені Івана Франка.

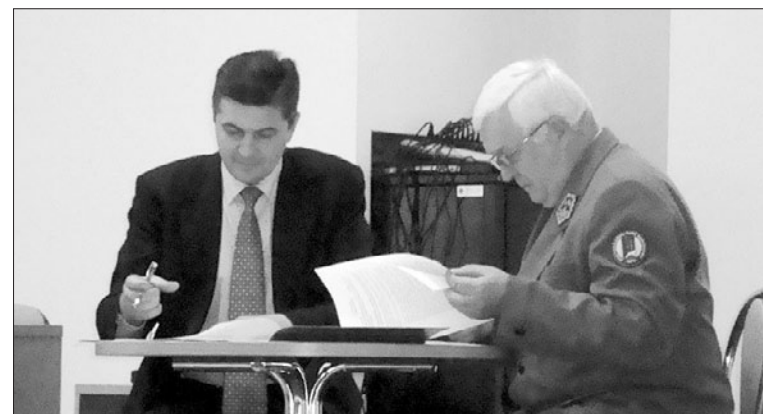
Французькі гості взяли участь у відкритті Всеукраїнської студентської наукової конференції та представили головні напрями діяльності Федерації

у рамках підписаної угоди. Ів Гарес зазначив, що Федерація дуже цінує співпрацю з Університетом і, зокрема, з факультетом іноземних мов, оскільки студенти, які вже перебували на стажуванні у Франції за час після підписання угоди, показали високий рівень володіння французькою мовою, виявили загальнокультурну ерудицію та добре виховання. Цьогоріч Франція знову прийматиме 14 студентів, які проходять різні види стажувань (у школі, на рецепції в готелі, в еко-музеї та туристичних центрах).

Від імені професорсько-викладацького складу факультету учасників конференції та французьких гостей привітав декан факультету іноземних мов Володимир Сулим, координатор співпраці Ганна Кость і заступник декана з наукової роботи Ліна Глушенко. З вітальним словом до присутніх звернувся також завідувач кафедри французької філології факультету іноземних мов, професор Роман Помірро, який наголосив на важливості співпраці факультету з Федерацією обмінів Франція-Україна у процесі створення спільного європейського освітнього простору.

Ганна Кость,
доцент кафедри
французької філології

Міжінституційна кооперація

Делегація Львівського національного університету імені Івана Франка на чолі з проректором із науково-педагогічної роботи, професором Ярославом Гарасимом, 24 квітня 2015 року відвідала місто Звезинець (Люблінське воєводство, Республіка Польща), де взяла участь у міжнародній конференції, присвяченій створенню польсько-українського біосферного резервату «Розточчя». До складу делегації увійшли: декан географічного факультету Володимир Біланюк, завідувач кафедри геоморфології та палеогеографії Ярослав Кравчук, старший викладач кафедри геоморфології та палеогеографії Юрій Зінько, завідувач відділу науково-технічної інформації та науково-організаційної роботи НДЧ Оксана Іваськевич. Окрім участі в наукових засіданнях, представники Університету ознайомились із науково-освітньою та рекреаційною інфраструктурою Розточанського національного парку.

Під час перемовин із польською стороною було досягнуто згоди щодо налагодження міжінституційної кооперації. Відтак, проректор з науково-педагогічної роботи

Ярослав Гарасим і директор Парку Здіслав Струпенюк підписали угоду про співпрацю Львівського національного університету імені Івана Франка та Розточанського національного парку у Звезинці щодо охорони природи, наукових досліджень, моніторингу природного середовища та транскордонного туризму, взаємодії для створення Транскордонного Біосферного Резервату «Розточчя».

У рамках угоди передбачено активну співпрацю науковців Університету та представників Парку з питань охорони природи на транскордонній височині Розточчя. Зокрема, йдеться про спільні географічні, біологічні й екологічні дослідження, а також про питання планування та функціонування міжнародного біосферного резервату «Розточчя».

Уже цього року планується видання спільної монографії з природно-господарської проблематики височини Розточчя, а також проведення навчальної практики для студентів географічного факультету.

Тетяна Шемберко

«Погляд на сучасний світ: Японія з 70-х років до сьогодні» – виставка світлин, яку організувала кафедра сходознавства імені професора Ярослава Дашкевича спільно з Посольством Японії в Україні та Японською Фундацією. Упродовж 5-20 травня 2015 року у Виставковій залі було розгорнуто експозицію, у якій представлено понад 30 робіт відомих японських фотографів, серед яких Хіромі Цучіда, Рісаку Судзукі, Масато Сето й інші.

Виставку поділили на дві тематичні частини: перша – «Суспільство, яке змінюється», у якій сфокусовано увагу на людині як частинці суспільства, та друга – «Ландшафти, що змінюються», що ілюструє життя в містах і передмістях, а також відображає красу природи.

У рамках міжнародного турне виставку вже презентували в Китаї, Малайзії, Монголії, США, Чилі, Німеччині, країнах Центральної

Америки, Австралії, Єгипті, Італії, Новій Зеландії, Індонезії та інших країнах світу.

Організатори виставки сподівались, що крізь призму візуального мистецтва, через унікальний погляд фотографів на суспільство ми зможе-

мо краще зрозуміти глибину численних змін, які відбулись у Японії між періодом швидкого економічного зростання і початком XXI століття.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Сертифікати «Global Understanding»

Львівський національний університет імені Івана Франка спільно з колегами з країн інших трьох континентів (Північної Америки, Африки, Азії) успішно реалізував експериментальний проект із набуття унікального досвіду комунікації за допомогою новітніх інформаційних технологій, започаткований у рамках міжнародної ініціативи університетів світу «Global Academic Initiatives».

На факультеті міжнародних відносин для студентів різних спеціальностей було запроваджено навчальний курс «Global Understanding», метою якого є поглиблення знань про суспільні та культурні особливості країн і народів світу й удосконалення навичок із міжнародної комунікації.

У реалізації проекту впровадження навчального курсу «Global Understanding» ЛНУ ім. Івана Франка співпрацював з університетами-партнерами – Університетом Східної Кароліни (США), Jimma University (Ефіопія), Shandong University (Китай).

«Після он-лайн спілкування з американськими колегами студенти факультету міжнародних відносин мали унікальну можливість обмінятися культурним досвідом зі студентами Шандунського університету, що в Китаї.

Цей виш займає третє місце серед п'яти китайських, які входять до сотні найкращих університетів світу», – розповіла доцент кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби Світлана Пик.

У рамках III етапу курсу «Global Understanding» студенти Університету спілкувалися із китайськими колегами на різноманітні теми – університетське життя, сімейні та культурні традиції, релігія, стереотипи й упередження, цінність життя тощо. Усі обговорення тривали в режимі он-лайн відеоконференцій, чату, e-mail та Facebook. Завершився останній етап курсу, як і два попередні, презентаціями спільних проектів українських і китайських студентів.

У реалізації експериментального проекту – впровадження навчального курсу «Global Understanding» – брали участь доценти кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби Світлана Пик, Петро Кузик, Наталія Шаленна та асистент Роман Шипка.

Під час урочистостей з нагоди завершення курсу «Global Understanding» 21 травня 2015 року в.о. декана факультету міжнародних відносин Ігор Бик вручив учасникам проекту сертифікати міжнародного зразка.

Ірина Кузьма
Фото Уляни Барановської

Практика студентів-філологів у Познані

Цього року п'ятеро студентів: Анна Садова, Юлія Сивоус, Софія Ставнича, Ірина Телух і Тетяна Химич під керівництвом доцента кафедри українського прикладного мовознавства Оксани Туркевич упродовж десяти днів перебували на практиці в Університеті ім. А. Міцкевича в Познані.

Основна мета поїздки – здобути досвід викладання української мови в польськомовній аудиторії. Усі студенти провели заняття для польських студентів II і III курсів на різні теми: «Релігія», «Праця», «Право», «Туризм. Сім чудес України», «Народна творчість». До проведення заняття студенти готувалися заздалегідь.

Кожна студентка розробила конспект заняття, який ґрунтувався на системі граматичних і лексичних вправ, чотирьох видах мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання, письмового й усного мовлення. Окрім традиційних вправ, використовували й інтерактивні методи подання матеріалу.

Після кожного заняття проводили обговорення, викладачі аналізували помилки, давали поради.

Насиченою була й культурна програма. Українські студенти відвідали вечір старовинної польської музики, оперний театр, музеї Познані, відпочинковий комплекс «Мальта».

Разом із польськими студентами мали змогу обговорити низку

питань на різні теми. Присутність польських студентів, їхня опіка допомогли створити теплу атмосферу, налагодити дружні відносини.

Швидко і насичено промайнули 10 днів магістерської практики в Познані. Кожен навчився чогось нового, знайшов нових друзів, ознайомився з культурою, традиціями і ментальними особливостями поляків. А найважливіше – ця поїздка дала можливість побачити й систематизувати в Польщі і порівняти її з українською.

Анна Садова,
студентка 5 курсу
філологічного факультету

Українська мова як іноземна

Цьогорічна Міжнародна наукова конференція «Теорія і практика викладання української мови як іноземної» традиційно зібрала мовознавців, зацікавлених проблемами викладання української мови як іноземної.

З вітальним словом звернувся до присутніх в.о. декана філологічного факультету Василь Будний. Василь Володимирович зазначив, що «кафедра українського прикладного мовознавства має широкий діапазон наукових зацікавлень. Одним із пріоритетних напрямів її роботи є викладання української мови як іноземної, що є справою державної ваги, адже йдеться про налагодження діалогу України зі світом».

Привітала учасників конференції завідувач кафедри українського прикладного мовознавства, професор Ірина Кочан. Ірина Миколаївна розповіла про традицію проведення щорічної конференції, яка вже понад 20 років збирає українських мовознавців, які займаються проблемами мовної освіти. Професор Ірина Кочан зробила екскурс в історію створення кафедри, зосередивши увагу на питанні впровадження дисципліни «Українська мова як іноземна». «Студенти різних континентів і держав вивчають українську мову в нашому Університеті, що дає змогу іноземцям краще пізнати нашу країну», – зауважила завідувач кафедри.

Про сертифікацію рівнів вивчення української мови як іноземної та нові виклики на шляху до створення національної системи тестування йшлося у виступі доцента кафедри українського прикладного мовознавства Данути Мазурик.

З пленарною доповіддю на тему: «Удосконалення мовної підготовки іноземних студентів – пріоритет у роботі підготовчого відділення» виступив керівник Центру міжнародної освіти Інституту післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки Віктор Кревс.

Про труднощі міжкультурної комунікації під час початкового етапу навчання української мови арабських студентів розповіла завідувач кафедри романських мов та інтерлінгвістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, професор Ніна Данилюк.

Українські та польські науковці впродовж двох днів обговорювали питання організації та методичного забезпечення процесу навчання української мови як іноземної, методики викладання фонетики, лексики і графіки української мови як іноземної, а також зосередять увагу на її лінгвокраїнознавчому аспекті й проблемах міжкультурної комунікації та навчання видів мовленнєвої діяльності.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Еврика-2015

У рамках проведення Фестивалю науки у Львівському університеті 13 травня 2015 року на фізичному факультеті відбулась триденна Міжнародна конференція студентів і молодих науковців з теоретичної та експериментальної фізики «Еврика – 2015».

Відкрив конференцію проректор з наукової роботи, професор Роман Гладисhevський. Звернувши увагу присутніх на розвиток українських наукових досліджень в інноваційній сфері, Роман Євгенович зазначив: «Згідно з показниками оприлюдненого компанією Bloomberg рейтингу 50-ти провідних країн світу, що були ранжовані за шістьма показниками, які сприяють інноваціям, Україна входить до п'ятірки лідерів у категорії вища освіта. Критеріями оцінювання є кількість студентів, які здобувають вищу освіту, відсоток робочої сили з вищою освітою та кількість випускників інженерних спеціальностей як відсоток від робочої сили. Ці показники засвідчують, що наші молоді дослідники відкриті до наукового пошуку та нових звершень».

Проректор також зауважив, що за даними наукометричної бази SCOPUS наш Університет посідає III місце серед ВНЗ України в рейтингу за кількістю публікацій і цитувань. «За моїми спостереженнями статті в галузях фізики й астрономії, матері-

алознавства та хімії становлять дві третіх загальної кількості статей, які виходять в Україні. Важливим аспектом становлення молодих науковців є тісна співпраця з досвідченими вченими, що в майбутньому стане запорукою успіху їхніх наукових досліджень», – зазначив Роман Євгенович. Він наголосив на важливості інноваційної діяльності і нових розробок у галузі економіки. Підсумовуючи свій виступ, проректор побажав учасникам конференції плідної роботи і цікавих дискусій.

За словами заступника декана фізичного факультету, доцента Тараса Демківа, «молоді вчені, які відкривають нові напрями досліджень, визначають вектор подальшого розвитку фізичної науки. Тож їхні наукові розробки будуть стимулювати й забезпечувати повноцінний розвиток економіки».

Під час роботи конференції на секційних засіданнях було представлено понад 100 доповідей на актуальну проблематику в галузях матеріалознавства, оптики і спектроскопії, фізики твердого тіла, нанотехнологій, квантової теорії та квантової інформатики, фізики конденсованих систем, астрофізики й астрономії, радіоелектроніки, комп'ютерного моделювання та програмного забезпечення.

Олег Вівчарик

Студенти-іноземці

У Центрі міжнародної освіти Інституту післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки ЛНУ ім. Івана Франка 22 травня 2015 року відбувся щорічний конкурс україномовних презентацій іноземних студентів на тему: «Моя рідна країна».

28 студентів із різних континентів продемонстрували свої знання з української мови, здійснивши віртуальну мандрівку навколо світу від східного до західного узбережжя Тихого океану, розповівши про 14 країн Європи, Африки, Північної та Південної Америки, які вони представляють.

Іноземні студенти захоплено розповідали про місця, звідки вони походять родом, про свої національні традиції, культуру, пам'ятки архітектури, традиційну кухню. Яскравий колорит рідних країн молоді люди намагалися передати, демонструючи красу національних костюмів.

«Наша країна – найкраща у світі!» – переконували присутніх студенти з Китаю, Кореї, Алжиру та Кенії. «Ми любимо Еквадор!» – стверджували гості з Південної Америки.

Після тривалого обговорення члени журі оголосили результати. За підсумками конкурсу презентацій I місце виборов студент із Лівії Абдусалам Аяд, II – Авуор Вальтер Робін Муоні із Кенії, III місце розділили студенти з Алжиру та Буркіна-Фасо

Сафі Белкасем, Насері Абделкадер Алі, Батіоно Абдунасірі.

У номінації «Краще володіння українською мовою» перемогу здобув студент з Іраку Аль-Хусейн Шван Хамід Муса. За акторську майстерність нагородили команди з Кореї та Китаю. Приз глядацьких симпатій одержав Гулау Давіті з Грузії. У номінації «Національні костюми» перемогла команда зі Сьєрра-Леоне. «За волю до перемоги» нагородили Кіслінга Пола Едварда з Південної Америки.

«Сьогодні ви вже склали попередній іспит з української мови та з географії. Представляючи свої презентації, кожен із вас продемонстрував велику любов до своєї рідної країни», – резюмувала доцент Віра Коваленко.

Керівник Центру міжнародної освіти, заступник директора Інституту післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки, доцент Віктор Кревс привітав учасників конкурсу з досягненнями високих результатів і сказав: «Відтепер у нас стало друзів у світі ще більше!».

На завершення конкурсу відбулося нагородження переможців, а також емоційна весняна фотосесія перед корпусом Центру міжнародної освіти.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Візит Голови Конституційного Суду Литви

Під час свого першого візиту до Львова та Львівського національного університету імені Івана Франка Голова Конституційного Суду Литовської Республіки Дайнюс Жалімас зустрівся з Ректором, професором Володимиром Мельником.

Дайнюс Жалімас подякував адміністрації Університету в особі Ректора та деканові юридичного факультету за запрошення, зауваживши, що розцінює це як «вираження близьких відносин між нашими країнами».

«Зв'язки, які пов'язують Україну й Литву в політичній, економічній і соціальній сферах є дуже сильними. Я також хотів би підкреслити довгострокову дружню співпрацю між конституційними судами України та Литви. Я щиро вірю у великий потенціал глибшої й тіснішої українсько-литовської співпраці в правовій сфері. Ми – партнери, віддані спільним основоположним конституційним цінностям і принципам», – наголосив голова Конституційного Суду Литви.

Ректор Університету подякував литовському народу за солідарність і підтримку українців та запевнив, що Львівський університет є надійним партнером для освітніх, наукових та інших галузевих інституцій Литви.

«Ми відчуваємо дуже велику спільність з вами. Те, що відбувається в Україні, значно змінило людей і у Вашій державі, і в Литві», – зауважив Дайнюс Жалімас, додавши: «Ваша боротьба – це боротьба за нас». «Це передусім боротьба цінностей та ідеологій, обстоювання права на свій цивілізаційний вибір», – підтримав думку свого литовського колеги професор Андрій Бойко.

Під час зустрічі також йшлося про досвід Литви в реалізації реформ, необхідних для того, аби й надалі рухатися шляхом політичної та економічної євроінтеграції, що є неможливим без проведення конституційних реформ, які утворюють принципи верховенства права.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

В актовій залі Київського національного університету імені Тараса Шевченка 28 квітня 2015 року відбувся з'їзд представників юридичних ВНЗ і наукових установ щодо призначення членів Вищої ради юстиції.

За своїм статусом Вища рада юстиції є колегіальним, незалежним, а за порядком утворення та діяльності – демократичним конституційним органом держави. Утворення Ради стало важливим кроком на шляху здійснення судово-правової реформи, побудови сучасної судової системи, забезпечення функціонування незалежної судової влади.

Відповідно до порядку призначення членів Вищої ради юстиції

шляхом таємного голосування з'їзд призначає до складу ВРЮ трьох членів. Згідно з ухвалою з'їзду декан юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, професор Андрій Бойко абсолютною більшістю голосів був обраний і призначений членом Вищої ради юстиції. Визнання професійних досягнень такого рівня засвідчує високе реноме Львівської правничої школи, яку Андрій Михайлович гідно представляє в Україні та світі.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

До питання про Основний Закон України

У Дзеркальній залі Університету 16 травня 2015 року відбулося засідання круглого столу на тему: «Теоретичні та практичні проблеми конституційного правосуддя в Україні» за участю Голови Конституційного Суду Литви Дайнюса Жалімаса, суддів Конституційного Суду України: Петра Стецюка, Миколи Мельника, Сергія Саса, Ігоря Сліденка, Станіслава Шевчука, Віктора Шишкіна, постійного представника Верховної Ради України в Конституційному Суді України, академіка АПрНУ Анатолія Селіванова, а також провідних науковців у галузі юриспруденції та права: Андрія Бойка, Петра Рабіновича, Владислава Федоренка, Павла Гурала, Любомира Бориславського й інших.

«Тема, винесена на розгляд учасників круглого столу, на сьогодні є більш, ніж актуальна, адже зараз в Україні працює Конституційна комісія і, очевидно, питання конституційної юрисдикції буде предметом обговорення і, можливо, навіть спеціально оформленими пропозиціями щодо внесення змін до Конституції України», – відкрив засідання декан юридичного факультету, професор Андрій Бойко. Андрій Михайлович зазначив, що тематика круглого столу зібрала фахове середовище правників-конституціоналістів найвищого рівня та молодих юристів. За словами декана юридичного факультету, «коло проблемних питань, винесених на обговорення, – досить широке, починаючи від кількості суддів Конституційного Суду України (КСУ), окремих повноважень КСУ, тлумачення Основного Закону України, а також запровадження конституційної скарги тощо».

З вітальним словом звернувся до учасників засідання Ректор Університету, професор Володимир Мельник. Володимир Петрович зауважив, що «зустріч відбувається в камерній атмосфері і її диригентом є ідея необхідності дискусій щодо теоретичних і практичних проблем конституційного правосуддя в Україні, зокрема його філософії та ідеології». «Очевидно, університетське середовище є найбільш адаптивним до цього. І Львівський університет у майбутньому може стати тим майданчиком для дискусій, де обго-

ворюватимуться найбільш гострі й актуальні проблеми в галузі конституційної юстиції», – вважає Ректор.

Співголова оргкомітету круглого столу, суддя Конституційного Суду України, професор Петро Стецюк наголосив, що не випадково засідання круглого столу з конституційного правосуддя відбувається саме у Львівському університеті, славному своїми правовими традиціями. «Біля витоків національної доктрини конституційного контролю лежали праці відомого професора Львівського університету Стані-

За словами Дайнюса Жалімаса, з досвіду Литви для України найголовніше – це закріпленість у Конституції геополітичного курсу держави, яка обрала шлях євроінтеграції і має намір дотримуватися європейських і трансатлантичних цінностей.

«Ви теж досягнете того стану, коли Конституційний суд буде сильним і проєвропейськи орієнтованим, адже його функції полягають у тому, аби забезпечити верховенство Конституції. Для нас це не просто Основний Закон, а найвищий. Його цінність не може вимірюватися тими самими

слава Дністрянського, який у своєму конституційному проєкті (проект Конституції ЗУНР) ще в 1920 році передбачив спеціальний орган конституційного контролю, яким зараз є Конституційний Суд України», – розповів Петро Богданович.

З доповіддю на тему: «Забезпечення дієвості Конституції: роль Конституційного Суду» виступив Голова Конституційного Суду Литовської Республіки Дайнюс Жалімас. Литовський конституціоналіст наголосив, що одним із пріоритетних завдань Конституційного Суду є демонстрування потенціалу Конституції, забезпечення її динамічної інтерпретації. «Вона має бути достатньо гнучкою, щоби відповідати сучасним викликам, жити відповідно до еволюції держави, створюючи можливість для зміни й водночас зберігаючи стабільність основних конституційних принципів», – переконаний високопосадовець.

критеріями, що й інші закони, адже Конституція базується на досвіді минулого, впливає на реальність і творить наше майбутнє», – переконаний Голова Конституційного суду Литви.

У ході засідання круглого столу учасники обмінялися науково-практичною інформацією з актуальних питань конституційного правосуддя, зокрема ролі й повноважень Конституційного Суду в контексті пострадянського минулого та європейського майбутнього, поділилися міжнародним досвідом досягнення практичних результатів у сфері забезпечення верховенства Конституції, обговорили широке коло інших питань, які стосуються проведення реформ у правовій системі України, а також шляхів гармонізації законодавства відповідно до стандартів ЄС.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Крим і міжнародне право

Королівський адвокат, професор права Університетського коледжу Лондона Філіп Сендс прочитав в Університеті лекцію на тему «Крим і міжнародне право».

Окресливши основні віхи історії, які вплинули на розвиток і становлення міжнародного права, професор Університетського коледжу Лондона розглянув найбільш реальні шляхи виходу України зі стану війни і можливість обстоювати своє право в міжнародних судах. Під час лекції Філіпа Сендса йшлося про те, як і за яких обставин Велика Британія здобула суверенітет та аргументи, які вона навела міжнародній спільноті. За словами юриста, Україна теж має всі шанси довести своє право на цілісність країни, і суд повинен розглянути всі позови.

«Використовуючи в суді аргумент щодо захисту прав людини,

Україна може без проблем довести це з огляду на беззаперечний факт жорстокості з боку Росії щодо українського народу, як-от при захисті «російськомовних», – каже професор. – Крім того, можна використати на свій захист акт експропріації власності українців з боку Російської Федерації. У цій ситуації не тільки фіксується примусове позбавлення майна і мародерство, а й порушення міжнародного права загалом», – переконаний Філіп Сендс.

«Отже, можливості відстояти своє право Україна має, але для цього потрібен час і висновки суду, який разом із Урядом повинен поставитися до цього надзвичайно серйозно. Якщо зробити неправильний крок – все тільки ускладнить ситуацію», – запевнив професор.

Ірина Кузьма
Фото Олега Вівчарика

II Всеукраїнські студентські змагання з конституційного правосуддя

Юридичний факультет нашого Університету спільно з Центром конституційних ініціатив за підтримки Конституційного Суду України та Міжнародного фонду «Відродження» уже вдруге проводять Всеукраїнські студентські змагання із конституційного правосуддя.

Львівський національний університет імені Івана Франка має певні передумови та право на проведення щорічних Всеукраїнських студентських змагань із конституційного правосуддя, адже «на юридичному факультеті Університету є дуже добра традиція як для освітнього процесу, так і для наукових досліджень, що сягає австро-угорських часів, – це з політичного права, радянських часів – з державного права, а періоду Незалежності – з конституційного права», – відкрив урочисту частину II Всеукраїнських студентських змагань співголова оргкомітету заходу, декан юридичного факультету, професор Андрій Бойко.

Зробивши екскурс в історію становлення школи конституційного права Львівського університету, Андрій Михайлович зацентрував увагу на постаті відомого конституціоналіста Станіслава Стажинського, який наприкінці XIX століття працював в Університеті професором, деканом, а згодом і ректором. «Традиції вивчення конституційного права у Львівському університеті, безумовно, сягають ще тих часів», – резюмував Андрій Бойко.

Декан юридичного факультету висловив подяку кафедрі конституційного права, яка минулого року ініціювала проведення Всеукраїнських студентських змагань, та колегам із Конституційного Суду України, які підтримали ідею й охоче погодилися взяти участь у цьому заході.

За словами професора Андрія Бойка, Всеукраїнські студентські змагання з конституційного правосуддя спрямовані не тільки на те, аби посилити в студентів інтерес до вивчення конституційного права, до дослідження практики Конституційного Суду України, а й на закріплення в молодих правників глибокого розуміння основних інститутів конституційного права, особливої ролі

Конституційного Суду в правовій системі України, і, безумовно, сформувати прагнення до тих правових цінностей, які є важливими для демократичного суспільства.

Україна сьогодні потребує конституціоналістів нової генерації, адже «іншого майбутнього, ніж прийдешнє конституційної держави в лоні європейських народів, у нас просто немає. А конституційна сучасна держава, очевидно, не мислима без такого важливого інституту, як конституційна юрисдикція», – зазначив співголова оргкомітету, суддя Конституційного Суду України Петро Стецюк, висловивши свою підтримку ініціативі проведення масштабного заходу для молодих правників.

Завідувач кафедри конституційного права ЛНУ ім. Івана Франка, професор Павло Гураль озвучив звернення голови Конституційного Трибуналу Польщі, професора Анджея Жеплінського до голови Конституційного Суду Литви, професора Дайніуса Жалімасаса з нагоди проведення Всеукраїнських студентських змагань.

«У сучасній демократичній правовій державі особливу роль відіграє конституційне правосуддя. Від широго серця бажаю українцям та Україні, щоб правники-конституціоналісти зуміли запропонувати оптимальне вирішення важливих для українського суспільства проблем. Україна має достатньо талановитих і чесних людей, щоб пройти це випробування, яке постає перед кожним сильним

народом», – переконаний Анджей Жеплінський.

Звертаючись у листі до учасників змагань із конституційного правосуддя, Дайніус Жалімас написав: «Ви, молоді правники, є майбутнім України. Вона потребує ініціативних, творчих й оптимістичних людей, які вільні від спадщини минулого. Професія юриста – не з легких, але це корисне й натхненне заняття. Я бажаю вам стати професіоналами, які віддано та вмотивовано якнайкраще виконуватимуть свою роботу, берегти Конституцію та її дух, цінуватимуть Справедливість і Правду».

За підсумками відбіркового етапу змагань, у яких взяли участь команди провідних правових шкіл України, за перемогу в дебатах змагалися 8 команд.

Виступи студентів оцінювало журі, до складу якого ввійшли судді Конституційного Суду України: Віктор Шишкін, Станіслав Шевчук, Ігор Сліденко, Сергій Сас, Микола Мельник, Петро Стецюк, Анатолій Селіванов.

Після півфінальних поєдинків у фінальних дебатах зійшлися команди «Перший Уряд» Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» та «Dominus Litis» Львівського національного університету імені Івана Франка. За результатами таємного голосування з рахунком 3:4 перемогу здобула команда «Перший Уряд».

Підвівши підсумки змагань, голова журі – суддя Конституційного Суду України Віктор Шишкін відзначив високий рівень підготовки

та представлення команд і привітав переможців.

Учасникам II Всеукраїнських студентських змагань із конституційного правосуддя вручили почесні грамоти, а команди-фіналісти вибороли право стажуватися в Конституційному Суді України. На запрошення Анджея Жеплінського переможці дебатів – команда НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» «Перший Уряд» також відвідає Конституційний Трибунал Польщі, де ознайомиться з роботою польських конституціоналістів.

Від імені Міжнародного фонду «Відродження» Оксана Дошаківська, регіональний представник фонду у

Львові, відзначила цінними подарунками такі команди: «KUL» Київського університету права НАН України – за харизматичність, «Atlantic» НУ «Одеська юридична академія» – за логічність аргументації і командну працю та «Могилянці» НУ «Києво-Могилянська академія» – за ораторське мистецтво. Індивідуальну нагороду – сертифікат на участь у програмі з прав людини Міжнародного фонду «Відродження» одержала Марта Сподарик, учасниця команди «Dominus Litis», студентка юридичного факультету ЛНУ ім. Івана Франка.

Тетяна Шемберко
Фото Олега Вівчарика

Польський досвід Євроінтеграції

На юридичному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка 13 травня 2015 року відбулася зустріч із колишнім прем'єр-міністром Республіки Польща, експертом проекту «Ukraine Reforms» Яном Кшиштофом Белецьким на тему: «Польський досвід Євроінтеграції. Що в ньому для України?».

Лекція відбулася в межах проекту Центру європейських студій ім. В. Мартенса «Ukraine Reforms», метою якого є поширення інформації про необхідні для України реформи, шляхом візитів до нашої держави досвідчених експертів, провідних європейських політиків, які можуть поділитися з українцями досвідом реформ у країнах ЄС і надати необхідні рекомендації.

Під час зустрічі зі студентами юридичного факультету Ян Кшиштоф Белецький розповів про підписання Польщею угоди з Європейським Союзом, а також про тривалу й скрупульозну роботу юристів над євроінтеграційними процесами в державі та про

наслідки, які очікували польських громадян після відкриття кордонів.

Політик зазначив, що в перші роки після підписання угоди економіка та життя громадян Польщі були важкими, проте через деякий час очікування виправдали себе. «Функціонування ринкової економіки є неможливим без хороших інституцій», – наголосив Ян Кшиштоф Белецький, зосередивши увагу на тому, що Угода про асоціацію є передусім процесом необхідних внутрішніх реформ, реалізація яких може дати історичну можливість Україні нарешті стати повноцінним гравцем на міжнародній арені.

Колишній прем'єр-міністр Польщі наголосив, що за 50 років історії євроінтеграційних процесів жодна країна так дорого не заплатила за свій цивілізаційний вибір, як Україна.

Сабіна Обухова
Фото Ольги Кудерявець

Кристали юних дослідників

У День Науки в Україні, 16 травня, на базі кафедри неорганічної хімії Львівського університету відбувся другий, очний, етап VI Міжнародного конкурсу школярів «Кристали: отримання, структура, властивості». Юні науковці змагались у двох вікових категоріях: 7-11 класи (як зазвичай) та 1-6 класи (вперше). Розпочався захід екскурсією в Мінералогічний музей імені академіка Є. К. Лазаренка. А згодом стартувала сесія стендових доповідей, на якій автори найкращих

тез наукових спостережень серед старшокласників представляли свої роботи до уваги журі. Після підведення підсумків відбулась церемонія нагородження.

Учасників та їхніх наставників привітали проректор з наукової роботи Львівського університету, доктор хімічних наук, професор, член-кореспондент НАН України Роман Гладішевський та директор Львівської обласної Малої академії наук учнівської молоді Іванна Бородчук.

Роман Євгенович розповів про історію конкурсу, який уже став доброю традицією, відзначив поступове зростання кількості учасників, розширення географії конкурсу, а також значну кількість переможців, котрі стали студентами хімічного факультету.

Цьогорічний конкурс відбувався в три етапи. Перший, заочний, – з 1 лютого до 30 квітня. Перед молодшими учасниками стояло завдання виростити кристали амоній дигідрофосфату з однакового набору реактивів. Всього в конкурсі взяли участь 104 особи, 68 з них вдалося успішно виконати завдання. Журі ретельно оцінило всі вирощені учнями кристали, і визначило по двох переможців у трьох номінаціях: «Найякісніший кристал», «Найбільший кристал», «Найоригінальніший кристал». Перемогу у номінації «Найякісніший кристал» здобули Данило Гіряк, учень 5 класу Зимноводівської СЗШ №2 Пустомитівського району, та Андрій Мороз, учень 4 класу Гумніської СЗШ Буського району, у номінації «Найбільший кристал» – Арсен Петренко, учень 4 класу Зимноводівської СЗШ №2 Пустомитівського району, та Марко Петрусь, учень 1 класу СЗШ №62 м. Львова, а в номінації «Найоригінальніший кристал» – Віталій Держило, учень 4 класу Зимноводівської СЗШ №2 Пустомитівського району, та Вероніка Листопад, учениця 4 класу Маріупольської гімназії №2 Донецької області. Варто відзначити Зимноводівську СЗШ №2, яку представляли 30 учасників; про високу якість учнівських досліджень свідчать перемоги в усіх номінаціях. Що важливіше, географія конкурсу продовжує розширюватися – крім всієї України, від Львівської до Донецької області, та ближнього зарубіжжя до участі долучились навіть у Португалії та Великій Британії.

У першому етапі конкурсу серед старшокласників взяли участь 45 школярів. Автори дванадцяти найкращих робіт представляли свої роботи на стендовій сесії. Серед них було нелегко виділити найкращі, та все ж, нагороди знайшли своїх героїв.

Таким чином, абсолютно всі конкурсанти отримали дипломи учасника так як і переможці в молодшій віковій групі. Не залишилися без відзнак і педагоги, які з року в рік невтомно готують юних науковців. У заключних словах відзначили важливу роль як вчителів, журі, організаторів, так і батьків.

Відзначення переможців у старшій віковій групі – підсумковий етап конкурсу – відбувалось у рамках заключного засідання Війзної сесії Наукової ради НАН України з проблеми «Неорганічна хімія».

Першим до присутніх звернувся професор Володимир Мельник. Ректор привітав гостей, відзначив роботу Малої академії наук, зростання юної наукової зміни і наголосив, що двері Львівського університету завжди відчинені для талановитої молоді.

Голова Західного наукового центру Національної академії наук України, академік НАН України Зіновій Назарчук наголосив на синергії, що сприяє зростанню молодих науковців, коли вони спостерігають за роботою старших.

Проректор з наукової роботи Роман Гладішевський коротко розповів гостям про конкурс «Кристали», його історію та здобутки. Опісля присутні змогли оцінити три найкращі роботи конкурсу. Цікаво відзначити, що коли попередні 5 конкурсів вигравали хлопці, то цього року весь п'єдестал підкорився дівчатам.

Учениця 9 класу СЗШ №4 м. Золочева Ірина Мартиняк розповіла про «хімічний барометр»: залежно від

погодних умов ріст кристалів у колідній системі цього приладу відбувається по-різному. Такому апарату вже близько двох століть, однак якісного пояснення його роботи досі немає. Учасниця спробувала на основі своїх ґрунтовних експериментів пояснити його роботу.

Учениця 9 класу Зимноводівської СЗШ №1 Пустомитівського району Юліана Партика, автор доповіді «Жеода – природне диво», розповідала про жеоди – магматичні порожнини, всередині яких проростають кристали. Їх можна також виростити в домашніх умовах, що і було виконано.

Доповідь учениці 9 класу СЗШ №2 м. Буська Світлани Тимецької «Лікувальні кристали з води Сакського озера» охопила косметологічне та лікувальне використання кристалів, отриманих із ропи, а також була запропонована власна методика вирощування таких кристалів.

Переможцем конкурсу стала Ірина Мартиняк, а дипломи другого ступеня отримали Юліана Партика та Світлана Тимецька. Третє місце посіли Сергій Голиборода, учень 10 класу Івано-Франкової СЗШ ім. І. Франка Яворівського району, Марія Івченко, учениця 7 класу СЗШ №15 м. Києва та Тетяна Костик, учениця 11 класу Зимноводівської СЗШ №1 Пустомитівського району. На додачу до почесних грамот усі призери отримали кубки, молодші школярі – цікаві книги, а старшокласники – грошову премію імені професора Євгена Івановича Гладішевського.

Конкурс уже став доброю традицією, а тому всі – учасники, журі та оргкомітет – із нетерпінням очікують наступного року, щоб знову зануритись у чарівний світ кристалів.

Богдан Ардан, аспірант кафедри неорганічної хімії

IV Школа молодих науковців

80 молодих вчених, які представляли хімічний та фізичний факультети Львівського національного університету імені Івана Франка, Фізико-механічний інститут ім. Г. В. Карпенка НАН України, Національний університет «Львівська Політехніка», Науково-консультаційну компанію «Структура-властивості» взяли участь у роботі IV Школи молодих науковців «Тенденції в сучасній рентгенівській дифракції». Програма школи складалася із 3 лекцій та одного інтерактивного практичного завдання. Запрошені лектори працюють у різних галузях, а тому охоплюють з різних сторін основні проблеми взаємодій трьох ключових понять для синтезу матеріалів, а саме склад – структура – властивості. Лекторами були працівники двох провідних установ, що спеціалізуються на рентгенівському дифракційному методі досліджень – доктор хімічних наук, старший науковий співробітник Інституту проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України Марина Буланова, кандидат хімічних наук, провідний науковий співробітник Лев Аксельруд.

Школу урочисто відкрив проректор з наукової роботи Університету доктор хімічних наук, член-кореспондент НАН України, професор Роман Гладішевський. Професор згадав попередні школи, наголосив, що 2015 рік є ювілейним і пов'язаний зі Школою молодих науковців з трьох причин: 120 років виповнюється кафедрі неорганічної хімії (заснована в 1895 році); 120 років тому було засновано Нобелівську премію, за цей час четверо хіміків отримали цю відзнаку Marie Curie-Sklodowska (1911), Linus-Carl

Pauling (1954), Roald Hoffmann (1981), Jean-Marie Lehn (1987), що мають зв'язок до сьогоденної кристалохімічної школи; 120 років тому Wilhelm Conrad Röntgen у Вюрцбурзі та незалежно Іван Пулюй у Відні відкрили X-промені (рентгенівське, пулюївське проміння).

«Рентгенівське проміння є інструментом для дослідження структури, побудови діаграм стану та вивчення взаємодій», – зазначив проректор з наукової роботи. Роман Євгенович також вказав на інноваційну складову розвитку: «Україна займає 33 місце в світі за інноваційними вкладеннями. Одним із критеріїв цього показника є кількість молодих людей, які вступають до вищих навчальних закладів (5-те місце в світі)».

Першу лекцію на тему «Фізико-хімічна взаємодія і діаграми стану» прочитала Марина Буланова. Мета таких досліджень – створення нових та вдосконалення старих матеріалів. Лекція стосувалася термодинамічних умов та інших факторів щодо кристалізації різних типів фаз (тверді розчини, проміжні фази). «Діаграма стану – це геометричний образ термодинаміки взаємодії фаз» – зазначила лектор. Також доктор хімічних наук детально описала та пояснила вплив термодинамічних, електронних і розмірних чинників на тип кристалізації сплавів, навела подібності між рідкою фазою та кристалічним тілом. «Міжатомні відстані і координаційні числа в розплавах і кристалах є близькими. Координаційні числа прагнуть до максимальних значень. Дифракційна картина розплаву схожа на дифракційну картину кристалів». Після доповіді виникла дискусія – від чого залежить моделювання діаграм стану. Опоненти та лектор зійшлися

на думці, що таке програмування залежне від експериментальних даних, потрібна оптимізація всіх даних. Виникає проблема щодо термодинамічних даних для рідин, які важко експериментально визначити.

Про «Взаємозв'язок між кристалічною структурою та властивостями речовин» йшлося в лекції Христини Міліянчук. Лектор проаналізувала по класах сучасні неорганічні матеріали та їхні структурні характеристики. «Найцінніші властивості речовин лежать на стику їхніх характеристик. Явище надпровідності пов'язане із електропровідністю та магнетизмом». Перспективними є високотемпературні надпровідні шаруваті купрати, для яких температура переходу в надпровідний стан є значно вищою за температуру кипіння азоту, що полегшує використання таких матеріалів. Галузь застосування: фізика (ЯМР-спектроскопія), біофізика, геологія, медицина (томографія), транспорт (потяги «Maglev» на магнітній подушці).

Термоелектричні матеріали також залежать від складу та структури. Їхні властивості є на перетині електричних і термічних явищ. Цікавими матеріалами, що володіють високою величиною термоелектричної добротності є складні сполуки – неорганічні клатрати та скутерудити. Деякі магнітні матеріали крім звичного застосування у постійних магнітах, володіють магнітокалоричним ефектом і можуть використовуватися у магнітних рефрижераторах. Лектор влучно привела приклад порівняння принципу дії циклу Карно та магнітного рефрижератора.

Цікавою була й інформація про матеріали в літій-іонних та в метал-гідридних акумуляторах. Воднева

енергетика та дослідження воднево-сорбційних сплавів є перспективними сьогодні. Христина Міліянчук наводить багато прикладів зміни властивостей сполук після їх гідрування. Загалом зі збільшенням атомної частки Гідрогену в сполуці, її властивості змінюються із металічних до діелектричних. Кардинальні зміни також можуть відбуватися у магнітних матеріалах (парамагнетизм $U_2Co_2Sn \leftrightarrow$ феромагнетизм $\alpha-U_2Co_2SnH_{0.1} \leftrightarrow$ антиферомагнетизм $\beta-U_2Co_2SnH_{0.1}$). Гідрування може призвести до зміни симетрії кристалічної ґратки та здійснити перехід від структурного типу Mo_2FeB_2 до K_2PtS_2 (Nd_2NiIn тетрагон. $\leftrightarrow Nd_2NiInH_2$ тетрагон. $\leftrightarrow Nd_2NiInH_{4.5}$ ромб. $\leftrightarrow Nd_2NiInH_7$ ромб.).

Лектор завершила лекцію риторичним питанням: Гідроген у металах? – ініціатор корозії? – метод дослідження? – важлива складова майбутніх досліджень? Ясна річ, що гідридні матеріали володіють незанимає досі корисними властивостями.

Естафету третьої лекції прийняла Марина Буланова. Тема лекції «Діаграми стану і геометрична термодинаміка». Доповідь стосувалася термодинамічних умов виникнення різних типів взаємодій в однокомпонентних, двокомпонентних та трикомпонентних системах. Лектор детально пояснила різні випадки перетворень із точки зору вільної енергії Гіббса та хімічного потенціалу. Розглядався кожний випадок діаграми стану двокомпонентної системи, як сказала лектор, усі складніші випадки побудови виводяться із типів необмежених рядів твердих розчинів і систем НРТР з мінімумом та максимумом. Марина Буланова зауважила, що термін «евтектична суміш» є некоректним

та краще вживати «евтектична кристалізація».

Лев Аксельруд після теоретичного курсу лекцій провів інтерактивне практичне завдання на тему «Прямі методи в розшифруванні кристалічної структури». Практичне заняття стосувалося розшифрування кристалічної структури на основі масиву рентгенівської дифракції порошку. «Десять років тому такі дослідження вважались фантастикою, раніше думали, що складні структури можна якісно розшифрувати тільки методом монокристалу». Розшифрування та уточнення кристалічної фази проводилося на прикладі програмного забезпечення WinCSD. Процес встановлення структури починається з автоматичного індексування піків. Переваги цієї програми – можна працювати з великою кількістю фаз. Розшифрування дає інформацію про сингонію, тип ґратки Браве, просторову групу, параметри елементарної комірки. Найбільш поширені параметри уточнені – координати атомів, параметри коливань атомів, текстурованість зразка. На завершення заняття лектор показав як у цьому програмному середовищі працювати із масивом даних рентгенівської дифракції монокристалу.

Тематика доповідей була різноманітною: від теоретичних основ взаємодій компонентів, геометричного відображення термодинаміки (діаграми стану) до практичного дослідження фаз для синтезу нових матеріалів із цінними та корисними властивостями. Молоді вчені уважно слухали кожну доповідь, задавали питання та активно долучалися до дискусій. На закритті школи Роман Євгенович зробив анонс наступної кристалохімічної школи та міжнародної конференції з кристалохімії інтерметалічних сполук (ІМС), що відбудуться в 2016 році.

Василь Кордан, аспірант кафедри неорганічної хімії

Виїзна сесія Наукової ради НАН України з проблеми «Неорганічна хімія»

21 травня 2015 року у Дзеркальній залі Університету відбулося заключне засідання Виїзної сесії Наукової ради НАН України з проблеми «Неорганічна хімія», у якому взяли участь науковці НАН України, Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського (м. Київ), Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського, Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Українського державного хіміко-технологічного університету (м. Дніпропетровськ), Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Ужгородського національного університету та Львівського національного університету імені Івана Франка. Виїзна сесія за тематикою «Сучасні проблеми хімії неорганічних речовин і матеріалів цивільного і подвійного призначення» була присвячена Дням науки в Україні.

Організатором заходу була кафедра неорганічної хімії Львівського університету. Проведення Виїзної сесії стало можливим завдяки тривалій плідній співпраці між Інститутом загальної та неорганічної хімії ім. В. І. Вернадського НАН України, який очолює академік НАН України Сергій Волков та Львівським національним університетом імені Івана Франка в особі проректора з наукової роботи члена-кореспондента НАН України Романа Гладішеского.

Із вітальним словом до учасників засідання звернувся Ректор Університету, професор Володимир Мельник. «Приклад співпраці Львівського національного університету імені Івана

Франка з іншими університетами, а також із Національною академією наук України є підтвердженням того, що, не зважаючи на усі проблеми, на засадах кооперації академічної й університетської науки, – сказав Ректор. – Варто зазначити, що академічна спільнота Університету має особливе ставлення до природничої науки. Нам потрібно підтримувати цей науковий потенціал, аби створити сприятливе середовище для проєвропейського вибору країни».

До вітальних слів долучився голова Західного наукового центру НАН України і МОН України академік Зіновій Назарчук. «Тематика сесії – надзвичайно важлива, особливо щодо створення матеріалів подвійного призначення, адже без потужної наукової підтримки жодна армія не може спиратися на новітні технології, результати та матеріали. Те, що сьогодні молоді науковці мають можливість представити свої дослідження, свідчить про майбутнє академічної науки і бажання продовжувати свою творчість на науковому рівні», – запевнив Зіновій Теодорович.

Нагадаємо, що під час виїзного засідання Наукової ради НАН України, яке тривало упродовж 19-20 травня у форматі круглих столів учасники обговорили проблематику щодо функціональних матеріалів на основі оксидних систем спеціального призначення, можливостей області застосування вуглецевих сполук у виробках подвійного призначення, інноваційного використання надпровідних матеріалів, інтерметалідів.

Науковці обмінялися міркуваннями щодо перспектив хімічних технологій, обговоривши проблеми

хімічної технології сполук зв'язаного азоту подвійного призначення, координаційні сполуки Mo, Cu у процесах формування захисних шарів трибодифузіїю легуючих компонентів у поверхню металевих пар тертя, конструкційні матеріали подвійного призначення на основі модифікованих порошків карбідів кремнію та бору, боридів боросиліцидів і борокарбідів.

Учасники конференції також зосередили увагу на матеріалах для нової техніки та спеціального призначення, обмінявшись міркуваннями щодо каталізаторів безполуменового спалювання вуглеводневого палива

для безпечної генерації тепла, дезактивації обладнання цивільного та військового призначення, системи мобільного теплозабезпечення, твердотільних функціональних матеріалів для електронної техніки на основі складних халькогенідів, застосування плівкоутворюючих матеріалів у інтерференційній оптиці цивільного і спеціального призначення та структурних аспектів нових неорганічних сполук і композитів.

Учені обговорили питання координаційних сполук для біології, медицини й інших галузей, цілеспрямованого синтезу кластерних сполук Re(III) з

антиканцерогенними та гемостатичними властивостями, розвиток теорії і практики координаційної хімії як спосіб вирішення медико-біологічних проблем, сорбційних та каталітичних властивостей пористих координаційних полімерів 3d-металів, екологічного моніторингу стану Оріхівського військового полігону Закарпатської області. Також під час сесії учасники заслухали доповіді за матеріалами п'яти докторських дисертацій.

Ірина Кузьма
Фото Олега Вівчарика

У рамках Міжнародної конференції «Львівські хімічні читання» 25 травня 2015 року у Виставковій залі відбулось відкриття фотовиставки «Світ навколо нас», на якій представлено найкращі світлини студентів і працівників хімічного факультету Університету.

Усі охочі мали нагоду оглянути експозицію із двадцяти світлин, відібраних організаторами за результатами щорічної фотовиставки «Світ очима хіміка», яка традиційно відбувається в жовтні на хімічному факультеті. На представлених світлинах зображено архітектуру, флору, фауну, людські образи й емоції – весь широкий спектр багатогранного світу довкола нас – все те, що робить людське життя неповторним.

Олег Вівчарик. Фото автора

З нагоди святкування 70-ї річниці від часу створення хімічного факультету Університету та відзначення Міжнародного дня хіміка 21 травня 2015 року в глядацькій залі Центру культури і дозвілля відбулося вручення премій «Осмії».

Цьогоріч студентський актив хімічного факультету вручив кожному викладачеві та кільком студентам символічні нагороди «Осмії» (з аллюзією на вручення американської премії «Оскар») у різноманітних номінаціях: «Факультетський тато», «Факультетська мама», «Невичерпний ресурс», «Король кристалів», «Міцний горішок», «Вибухова штучка», «Володар перснів», «Залізні нерви» тощо.

Талановиті хіміки привітали своїх колег запальними танцями, ліричним співом і щирими й теплими словами.

Уляна Барановська. Фото Ярини Сойки

Соціальна філософія Митрополита Андрея

До знакових постатей української історії належить Митрополит Андрей. Усе його життя є прикладом служіння двом невимірним ідеям – християнській і національній. Це стало його заповітом для прийдешніх поколінь українців. «Правдивий патріотизм є нічим іншим у своїй суті, як правдива любов до ближнього. І я став таким чином українським патріотом. Уся моя праця, яка зродилась з цієї любові мала завжди на меті добро, яке я зміг зробити для свого народу¹», – писав у листі до апостольського візитатора о. Джованні Дженнокі. А для української Церкви, українського народу було зроблено дуже багато. Тільки львів'яни, які цікавились духовної культурою українського народу, є в непоправному боргу перед Великим Митрополитом, Великим Українцем, Титаном праці. Досить згадати ті щедри дари, які він зробив для нашого міста: Національний музей українського мистецтва, Музей Олексі Новаківського, Народна лікарня, що нині носить його ім'я, сиротинці, якими він опікувався! А скільки коштів витратив на подальше навчання українських митців і вчених за кордоном! Всього й не перелічиш.

Інтереси української греко-католицької церкви, українського народу були основними в його невтомній діяльності. Їх він відстоював на аудієнції у Цісаря Франца Йосифа, в австрійській Палаті Панів він ставив питання про потребу Українського Університету у Львові, написав Меморандум до Австрійського уряду про майбутній устрій Української держави. Обстоюючи добро Церкви та свого народу, ризикуючи своєю свободою і навіть життям, Андрей Шептицький міг звертатись до своїх ворогів, зокрема російського царя Ніколая II, Адольфа Гітлера, Йосифа Сталіна. Митрополит Андрей був духовним лідером і авторитетом Галичини та, зрештою, й усієї України. З ним змушені були рахуватись навіть його противники.

Про життя і творчість Митрополита написано багато книг, статей, розвідок. Але ця робота триває і сьогодні. Не так давно вийшли в світ цікаві праці Кирила Королевського «Митрополит Андрей Шептицький 1865–1944» (Львів: Свічадо, – 2014). К. Королевський – це псевдонім Жана Франсуа Жозефа Шарона – священника візантійського обряду, консультанта Конгрегації Східних Церков, Літургійної комісії і комісії Східного канонічного права. Вступну статтю до цієї книги написав Кардинал Ежен Тіссерон. Цю працю переклав з французької мови відомий перекладач, доцент нашого Університету Ярема Кравець. Маємо також оригінальні дослідження про Митрополита в книзі «Митрополит Андрей і греко-католики в Росії. Книга I. Документи і матеріали. 1899 – 1917» (Львів: Вид-во УКУ, 2004). Не так давно були надруковані й інші праці про Митрополита Андрея. Але головне те, що у світ виходять оригінальні твори самого Митрополита, зокрема його послання. Це дає змогу науковцям (і не тільки їм) звернутися до богословсько-філософської спадщини Андрея Шептицького, вдумливо її прочитати й осмислити.

Значний інтерес для істориків філософії становлять його соціально-філософські проблеми розбудови держави, утвердження в суспільстві моральних цінностей, пошанування гідності та прав особи, соціальних гарантій задоволення її економічних, політичних і культурно-національних потреб. Варто зазначити, що філософською спадщиною Митрополита захоплю-

ються і молоді вчені. Його теологічним працям присвячуються статті, розвідки, кандидатські дисертації. Зокрема у нашому Університеті В. Бліхар захистив дисертацію «Соціально-філософські погляди Андрея Шептицького», а через кілька років світ побачив його монографію «Соціально-філософська проблематика у творчій спадщині Митрополита Андрея Шептицького». Цей учений має рацію, коли пише: «Попри те, що вивчення життя і діяльності мислителя стало об'єктом численних наукових розвідок, досліджень, залишилося ще чимало недовідчитаних і неосмислених сторінок з його творчої спадщини».²

Творча спадщина Митрополита надзвичайно велика. Це – передусім його твори, послання, статі, листи, а також окремі розвідки, які характеризують Андрея Шептицького як глибокого мислителя, гуманітарія. Серед багатьох творів на суспільно-політичну тематику зосередимо увагу передусім на двох його працях, а саме «О квестії соціальній» і «Наша державність. Як будувати Рідну хату». І хоча ці твори були написані в різні періоди життя Митрополита, проте пов'язані однією ідеєю – служіння Богові та своєму народові. Ці праці яскраво засвідчують послідовність і принципівність Мислителя в обстоюванні своїх поглядів і переконань.

Пастирське послання Митрополита Андрея до духовенства «О квестії соціальній» вийшло з друку в Жовків 1904 року. Це був період, який дуже часто називають перехідним. Він є показовим із різних боків. З економічного: у кінці XIX – початку XX ст. утвердилось панування капіталістичних монополій і фінансового капіталу, завершився територіальний поділ світу між великими капіталістичними державами. Основними суперечностями цієї епохи, яку ще називають добою імперіалізму, були між працею і капіталом, між різними фінансовими групами та імперіалістичними державами в їх боротьбі за джерела сировини, за чужі території і світове панування. Це згодом призвело до спустошливих війн. Імперіалізм приніс робітничому класу та селянству посилення експлуатації, зuboжіння трудового народу. Усе це знаходить своє відображення у «Посланні» Митрополита. Він, зокрема, зазначає: «У наших часах, однак, труднощі так взросли, а антагонізми так розширилися і стали так загальними, що з суми тих труднощостей і антагонізмів витворився стан зовсім аномальний, котрий називаємо соціальною квестією.

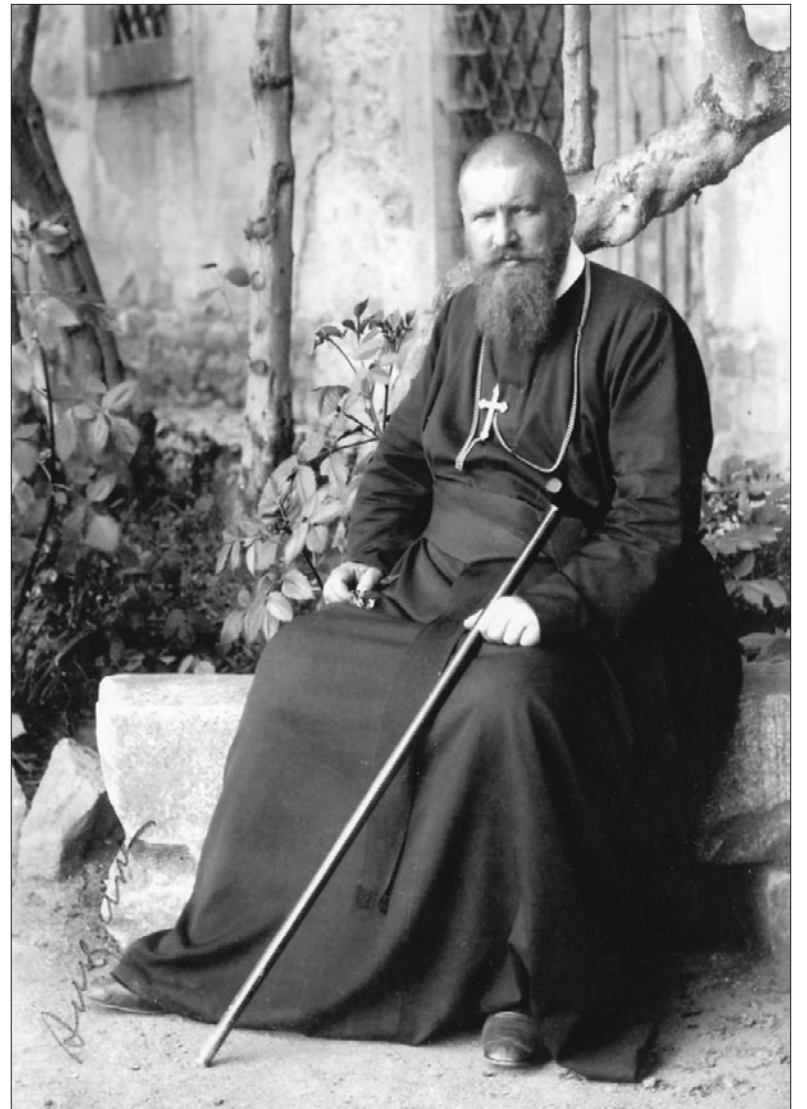
...То все при загальнім відступленню людей від Бога і віри, при зникненні поняття справедливості і затраченою почуття любові ближнього і при капіталістичній теорії ліберальній з її уставодавством – то все разом витворило устрій суспільний, запевняючий капіталові таку перевагу над працею, що всі здаємо собі десь справу з несправедливості того стану, але не так ясно видимо, що і як зробити, щоби зло направити і уздоровити суспільність. Се річ певна, о котрій ніхто не сумнівається, що в нашій теперішній устрою легко може вбогим діятися кривда, що та кривда не раз справді і єся».³

Щоби успішно вирішити цю соціальну проблему, Митрополит дає дуже просту пораду: «Розв'язання соціальної квестії в тім, щоби цілий устрій суспільний став християнським, був опертим на справедливості і на Христовім законі».⁴

Оздоровленню суспільства в цьому періоді перешкоджала й наявність у

Європі трьох філософських течій, а саме – соціалістичного марксизму, позитивізму й атеїстичного екзистенціалізму. Ці три течії мали значний вплив на частину тодішньої української інтелігенції. У певний час популяризатором марксистських ідей був Іван Франко. Під впливом Фейербаха був Михайло Коцюбинський, який у листах писав, що цей німецький філософ змусив його переглянути свої релігійні переконання. У творчості М. Коцюбинського помічаємо зіставлення християнської форми і язичницького змісту головню на психологічному рівні. Він, як і Леся Українка, часто асоціює християнство з інституцією Церкви, а не з самою вірою чи релігією. Зазнала й певного впливу ніцшеанства й Ольга Кобилянська. Фрідріх Ніцше розвивав свою творчість у двох напрямках щодо критики християнства: перший – це концепція надлюдини, а другий – осмислення і виправдання життя як естетичного феномену. На тих же позиціях стояли представники українського модернізму М. Яцків, Ол. Олесь, П. Карманський, В. Пачовський, Г. Хоткевич. Однак найбільше цей вплив виявився у Володимира Винниченка. Суттю героїв літературних творів В. Винниченка є індивідуалізм, який передбачає протиставлення особи суспільству. Моральною цінністю такої особи є егоїзм, що часто спирається на критерії утилітаризму чи гедонізму і в крайніх формах призводить до анархізму, цинізму й нігілізму. Він визнає абсолютні права особистості на незалежність Церкви та держави від суспільства. А все це йшло врозріз із вченням Церкви. Тому пастирське послання Митрополита було на часі.

Особливої критики у творчості Андрея Шептицького зазнає соціалізм. У пастирському посланні «О квестії соціальній» владику наголошує на певній подібності християнської та соціалістичної доктрини. Тому пересічна людина (віддалена від життя Церкви) може не побачити справжніх намірів ідеологів соціалізму через розмитість трактування їхньої доктрини. Очевидно, соціалізм, як суспільне вчення, цікавить багатьох, бо його кінцева мета – щастя всіх людей. Однак будь-який свідомий християнин може побачити кардинальні відмінності між християнством і соціалізмом. Митрополит у повчанні покликається на енцикліку Папи Лева XIII «Quod Apostolici Muneris» (1878), в якій Папа висловлює занепокоєння через поширення вчення, мета якого – досягнення загального людського щастя через повалення наявного суспільного устрою. «Соціалісти погорджують всім, що називається повагою і власністю, і хулять всьому, що лишень святе. Всього то, що Божі і людські права установили для безпеченства і поступу людскости, має, після них, бути знесене. ...Всюду проповідують беззглядну рівність людей во всіх правах і обов'язках. Неморальною називають зав'язь подружжю чоловіка з женою, котру і дікі народи уважали все за щось святого. Ослаблючи зв'язі, на котрих опирається суспільність родина, лишають їх пристрасті або примхам. Поривані через захлапність дочасних дібр, котра єсть жерелом «багатьох хворіб», і через котру люди відступають від віри, нападають на право власности, оперте на природі, і сміливість їх іде так далеко, що в цілі заспокоєння потреб і бажань всіх хотіли би відібрати і замінити на спільну власність всьому, що було набуто легальним спадком, чи працею рук, чи працею інтелектуальною, чи, вкінці, ошадністю».⁵ Пастирське послання «О квестії соціальній» владику Ан-

дрей пише й на основі енцикліки Лева XIII «Rerum Novarum» (проголошена 15 травня 1891 р.). У цьому посланні Шептицький, описуючи соціальну доктрину Церкви, висловлює також деякі свої думки на соціальні теми.

На це пастирське послання, як відомо, відгукнувся Іван Франко статтею: «Соціальна акція, соціальне питання і соціалізм. Уваги над пастирським посланням Митрополита А. Шептицького «О квестії соціальній»⁶ Франко, будучи під впливом деяких ідей марксизму в багатьох місцях свого твору, намагається, на нашу думку, не тільки полемізувати з Митрополитом, скільки доповнити його розмисли й узгіднити його з ідеями Маркса. Правда, в кінці статті Франко пише, що свої уваги над Посланням він почав не для пустої полеміки, але для серйозної дискусії про справи «важні, життєві для нашого народу. «Ми не можемо, – пише Каменяр, – щоб ми в есенціональних речах не згоджувались з позитивними тезами, висловленими в Посланні».⁷ Андрей Шептицький був більш послідовний у своїх переконаннях, оскільки протягом свого життя дотримувався вчення святого Томи, відтак томізму, який був основною філософською доктриною католицької церкви. А Франко поступово відходив від свого захоплення марксизмом і ставав на позиції церковного вчення. Показовою є його праця «Радикали і релігія», де він, зокрема, пише: «Ми, радикали, заявляємо явно і відверто: так, ми раціоналісти, ми хочемо у всіх справах, отже і в справах релігії, поступати розумно, як личить розумним і просвіченим людям. Ми видали війну на смерть темноті й отуманенню. Але ми твердо переконані, що розум і про-світа не суперечать релігії і правдивій релігійності, але противно, мусять бути їх головною основою. Темний, дурний і тупий чоловік не може бути правдиво релігійним».⁸ Митрополит чітко передбачив, яку небезпеку несе людству марксизм і проповідуваний ним комунізм. Так, у пастирському посланні «Осторога перед загрозою комунізму» він застерігав: «Коли більшовики говорили про свободу, розуміли неволю, коли говорили про добробут, тим словом називали голод, коли говорили про ради, сов'єти, тим словом називали систему, в якій не-вільно висказувати своєї думки, коли говорили про владу селян, розуміли

систему, в якій селянин змушений до безплатної роботи, за яку не дістає навіть достаточного кусника сухого хліба. А коли говорити про владу пролетарську, то пролетаріатом називали касту, що кров із народу витискає».⁹ Далі він зазначає: «Комуністам не йде про те, щоб народам дати добробут чи свободу, їм йде виключно про те, щоб цим народам накинати свою волю. Наслідком цього буде виконання меркантильних інтересів вождів комунізму».

Те, що Митрополит був державником, засвідчують такі, скажімо, його праці: «Меморандум до Австрійського уряду про майбутній устрій Української держави» і «Наша державність. Як будувати Рідну хату». У «Меморандумі...» він пропонує вирішити три проблеми: військову, правничу і церковну. «Меморандум...» був написаний 1914 року, коли Австрія вела війну з Росією. Внаслідок перемоги Австрії з'явилася нагода до утворення Української держави. Метою вирішення військової проблеми було відірвати територію російської України від Росії і надати їй характеру національної території, незалежної від Росії. Військова організація повинна базуватися на традиціях запорозьких козаків. Верховний командувач української армії повинен бути гетьманом. Національний характер має бути висловлений у назвах українських офіцерів: отаман, осавул, сотник і т.д., а також в їх уніформах. Митрополит вважає, що правова система в Росії була несправедливою і тяжкою. В Україні має бути громадянське суспільство, а право повинно бути прозахідним на зразок Австрійської правової держави. Щодо стосується церковної реформи, то вона повинна бути спрямована на утворення української Церкви під егідою римського архієрея.

Будувати рідну хату означало творити нову Українську державу. Митрополит був великим патріотом свого народу. У молитві за український народ він писав: «Просимо тебе, Царю небесний, Духо правди, любові і справедливості, до Тебе підіймається наша молитва! Зігрій і просвіти наші уми і серця, показуй нам правильну дорогу в нашій праці для добра свого народу, благослови наш труд, і подай нам братню єдність у всіх наших зусиллях для щастя нашої Вітчизни, й народу та для нового розквіту Христової Церкви в Україні». В іншій молитві до Пресвятої

Богоматері він говорить: «...Благослови нашу батьківщину, благослови весь український народ. Благослови всі наші родини, дай їм дочасний добробут та здоров'я, а ще більше божу благодать і чесноти християнського життя...» Ці молитви якнайкраще відображають той ідеал, якого повинні досягти українці. У своїй праці «Як будувати Рідну хату» цей релігійний мислитель зазначає, що в душі кожного українця є глибока і сильна воля мати свою державу. Таку державу можна збудувати на християнських принципах. Тривала бездержавність українського народу, котрому ближчим був західний спосіб державотворення, приводила його до розгубленості щодо вибору форм держави. У праці «Як будувати Рідну хату» Митрополит показує різні типи держав, починаючи з вчення Аристотеля, просвітників Нового часу і сучасної йому політичної філософії. Він говорить про теорії французької революції, лібералізму, тоталітаризму, етатизму і марксизму сталінського типу. Він не сприймає вчення Руссо про «суспільний простір», в якому він вбачає порушення прав і свобод людини, яку не можна прирівню-

вати до «піску». Ближчим йому є вчення Аристотеля, на якого у своїй соціальній доктрині спирався Тома Аквінський. Митрополит вважає, що український народ може обирати різні форми державного управління, але при них «повинна зберігатись міра поміж правами і свободою одиниць із правами влади, головне, щоби з обидвох сторін зберігалась чеснота». Мислитель переконаний, що найбільш небезпечною є тиранія. Не ідеальною є демократія, яка не базується на принципах справедливості й любові.

Митрополит наголошував, що суспільний лад повинен базуватись на християнських соціальних принципах. Саме такі суспільні засади найбільше відповідають духовній природі особи і допоможуть їй подолати всі життєві негаразди. «Завдання українського народу, – зазначав мислитель, – буде в тому, щоб створити такі суспільно-християнські обставини, які запевнювали б громадянам правдиве і стає щастя та мали досить внутрішньої сили, щоб поборювати відосердній тенденції внутрішнього розкладу й успішно захищати межі від зовнішніх ворогів»¹⁰.

Мислитель вважає, що правдивий соціальний мир, суспільна гармонія та рівновага в державі можуть існувати за умови, якщо в ній встановлюються внутрішня єдність, злагода та мир. На перший план він висуває родину, яка є клітинкою суспільства. Здорова сім'я є запорукою здоров'я держави. І сім'я, і родина мають будуватись за природними законами та покликаннями, єдиними та неподільними, дотримування християнської моралі, її вимог і принципів. Митрополит Андрей порушує і мовне питання, яке поєднує народ, робить його сильнішим. Він, зокрема, говорить: «Що ж робить якесь число людей одним народом? Передусім мова. Всі, що по-українськи говорять, або, що вважають українську мову за рідну, будуть складати український народ. Безперечно, єдність мови є зв'язком, що об'єднує людей»¹¹.

Шкодить українському суспільству, на його думку, і поліконфесійність. Вину за такий стан речей він покладає на московський патріархат, який різними підступами намагався і продовжує тримати монополію на духовне життя українців, Як поборник церковної єдності Митрополит

виступає за створення в Україні єдиної Церкви, але під егідою римського архиєрея. У разі порозуміння різних конфесій він готовий до обрання отця української Церкви не обов'язково греко-католика. Оминаючи чвари, розбрат і просто людську заздрість, українці можуть створити сильну державу.¹² Такими були його переконання та віра.

Суспільно-політичне вчення Андрея Шептицького є на сьогодні дуже актуальним. Широкому загалу, а особливо політикам варто було б звернути увагу на це вчення. Осягнувши його, вони зможуть зрозуміти теперішню ситуацію у світі і не допускати помилок у своїй діяльності та будувати добру прийдешність.

На завершення статті хотів би нагадати Молитву Митрополита Андрея про Божу мудрість, яку він заповідає своєму народові: «Предвічний Боже, зішли на нас з високого неба Твою святу Мудрість, просвіти нею наші уми. Нехай божа Мудрість поведе нас дорогами правди, нехай стереже нас від ложі і обману».

Ігор Захара,
професор кафедри історії філософії

¹ Сапеляк А. сп.. Україна крізь віки: релігійно-церковний аспект. – Львів: Червона калина. 2006. С. 125.

² Бліхар В.С. Соціально-філософська проблематика у творчій спадщині митрополита Андрея Шептицького. – Львів: Край. 2009. С. 250.

³ Митрополит Андрей Шептицький. Пастирські послання. 1899-1914. – Львів: Артос. 2007. Т.1. С. 514.

⁴ Там само. С.515.

⁵ Митрополит Андрей Шептицький. Пастирські послання... Т.1, С. 518.

⁶ Франко І.Я. Збір. Творів у п'ятдесяті томах. Т.45. – Київ: Наук. думка, 1986. С. 377-400.

⁷ Франко І.Я. Збір. Творів у 50-томах... Т.45. С. 400.

⁸ Франко І.Я. Збір. Творів у 50-томах... Т.45. С. 271.

⁹ Шептицький Андрей. Пастирські послання (1918 – 1939). – Львів: Артос, 2009. Т.2. С. 313.

¹⁰ Митрополит Андрей Шептицький. Наша державність. Як будувати рідну хату. – Львів: Артос. 2010. С. 5.

¹¹ Там само. С. 20.

¹² Митрополит Андрей Шептицький. Наша державність... С.38.

«Любов полягає на ділах, а не на словах!» – Митрополит Андрей

Андрей Шептицький – видатний церковний, громадський, культурний діяч, який став знаковим постаттю для української історії, символом міжконфесійного порозуміння та суспільної консолідації. У пам'яті своїх сучасників Митрополит Андрей постає як щира, відкрита та водночас скромна людина з глибокою вірою в Бога і людей. На пошанування цієї величної постаті та в рамках святкування 150-річчя від дня народження Андрея Шептицького в Університеті уже відбулась низка заходів.

Відзначення цієї пам'ятної дати університетська спільнота розпочала з лекторію, що відбувався на філософському факультеті. Першу лекцію із циклу на тему: «Роль сім'ї у формуванні особистості» (за творами Митрополита Андрея Шептицького) прочитав доктор богослов'я, отець Богдан Тимчишин. В основу дослідження лектора лягли твори Андрея Шептицького «О супружестві», «Християнська родина» та пастирське послання «До моїх улюблених гнуцлів», у яких Митрополит розмірковує над духовними проблемами молодих сімей. За словами о. Богдана, ключовим завданням, яке ставив перед єпископами Митрополит Андрей, було плекання сім'ї та родини згідно з Божими заповідями. Доповідач вважає, що «в основу вчення Митрополита ліг його власний досвід, здобутий у сімейному колі. Вихований у багатодітній сім'ї, де панувала любов, підтримка, взаєморозуміння та повага, він, як ніхто інший, усвідомлював значення цих слів і намагався передати їх своїй пастві». Митрополит Андрей порівнював формування щасливої сім'ї із будівництвом: «Хата повинна бути звернена до Сонця». У цій метафорі хата – це щаслива сім'я, а Сонце – Бог, до якого повинно бути звернене все живе на землі. Ще однією визначальною рисою, якою мають послуговуватись чоловік і жінка, творячи сім'ю, є любов. «Якщо батьки сповна віддаватимуться своїм дітям, то таку ж відповідь вони отримають таку ж відповідь», – переконаний доповідач.

Чергову лекцію із циклу «До 150-річчя від дня народження Митрополита Української Греко-Католицької церкви Андрея» на тему: «Соціально-філософські погляди Андрея Шептицького» прочитав професор кафедри історії філософії Ігор Захара. Послугуючись працями Митрополита Шептицького «Як нам будувати рідну хату» та «Християнська родина», професор Ігор Захара дійшов висновку, що в основі його соціальної філософії лежить ідея залежності вирішення суспільних проблем від Божого благословення та християнських цінностей.

З нагоди вшанування пам'яті Андрея Шептицького студенти і викладачі кафедри теорії та історії культури філософського факультету ініціювали проведення міні-фестивалю фільмів про Митрополита Андрея Шептицького. Усі охочі мали змогу переглянути історичний кінонарис «Благословляю і молюсь» автора сценарію та режисера Лева Удовенка, стрічку Олеса Янчука «Владика Андрей» і документальний фільм «Спадщина Андрея Шептицького».

«До осягнення наших національних ідеалів треба нам єдності... Треба нам, оскільки це тільки можливе, усунути всякі роздори і все, що ділить, і всіма силами змагатися до осягнення, по змозі, якнайбільшої єдності...». Такими словами Митрополита розпочався літературно-історичний вечір «Андрей Шептицький – Мойсей українського народу» в Педагогічному коледжі Університету. Про видатного діяча, владу України Греко-Католицької церкви Андрея Шептицького розповіла студентка в.о. декана педагогічного коледжу Оксана Сурмач: «Не було такої сфери діяльності, якою б не займався Шептицький. Будучи архиєреєм Церкви, він зумів побудувати ефективне суспільство, в якому людина почувалася захищеною від народження до етапу свого становлення».

Коли Андрей Шептицький перебував на смертному одрі, він передбачив для України «звільнення від упадку»

й державну могутність. «Мир, добробут, щастя, висока культура, взаємна любов і згода будуть панувати в ній. Все так буде, як я кажу, тільки треба молитися, щоб Господь Бог і Мати Божа завжди опікувались нашим народом і щоб ця опіка тривала вічно», – цитуючи Митрополита, наголосила Оксана Сурмач.

Ліричною поезією, проникливою піснею, майстерною акторською грою та цікавими фактами з біографії Андрея Шептицького була наповнена літературно-музична частина вечора-реквієму. «Митрополит Андрей жив у час між двох світових воєн, коли Україна перебувала в стані руїни. Ми, на превеликий жаль, живемо теж у стані війни. Сьогодні наша держава – в небезпеці, а українці – у неспокої. Утім, попереду – здійснення одного з пророчств Митрополита Андрея про Україну: «Україна увільниться зі свого упадку та стане державою могутньою, з'єднаною, величавою, яка буде дорівнювати другим високо розвинутим державам», – зазначила голова Циклової комісії викладачів суспільних дисциплін Оксана Івах.

У рамках відзначення 150-річчя від дня народження Митрополита Андрея Шептицького на філософському факультеті відбулась Всеукраїнська наукова конференція «Духовність. Культура. Пам'ять».

Доповіді, які відібрали для пленарного засідання Всеукраїнської наукової конференції «Духовність. Культура. Пам'ять», стосувались проблеми переосмислення життя і творчої спадщини Митрополита Андрея в контексті сучасних українських реалій. Зокрема, Людмила Рижак представила наукову розвідку на тему: «Соціальний капітал у духовно-практичних візіях Митрополита Андрея Шептицького», в якій розкрила ідею соціальної єдності як актуальну проблему сьогодення. Доповідач звер-

нулась до послання «Як будувати Рідну Хату», де Митрополит Шептицький закликає паству дбати про розбудову національної єдності на основі добра й справедливості, тобто дбати про соціальний капітал. «Зрозуміло, що Митрополит не вживав такого терміну, як «соціальний капітал», однак його ідеї є співзвучними з концепцією соціального капіталу, яку в 1988 році запропонував Джон Коулмен. Це ще один факт, що засвідчує далекоглядність, футуристичність поглядів Андрея Шептицького», – пояснила Людмила Віталіївна.

Професор Марія Кашуба розповіла про «Роль Андрея Шептицького в національно-культурному відродженні Галичини», зробивши акцент на ідеї соціалізму в контексті політики більшовизму. «У праці «Цінна прикмета нашого народу» Андрей Шептицький зауважує, що інтелектуальне начало української людини та пам'ять про те, що їхні батьки були українцями, перешкоджає нашому народові об'єднатись із більшовиками». Марія Василівна проводить чіткі паралелі між реаліями життя Митрополита Андрея у період більшовицької окупації України та нинішньою неоголошеною війною України з північним сусідом. У доповіді «Людючимірність творчості Андрея Шептицького» професор Марія Альчук розкрила питання вагомості постаті Митрополита для українців. Доповідач звернувшись до праці «Уваги над пастирським посланням Митрополита А. Шептицького «О квесті соціальній» Івана Франка, у якій останній наголосив на позитивних моментах поглядів Шептицького, однак розглянув питання про соціальну функцію релігії з позиції етики та соціології. Священник-василіанин о. Матей Гаврилів виступив із доповіддю на тему: «Героїзм чеснот Слуги Божого Митрополита Андрея, як підстава його беатифікації». Він

розповів про підстави й етапи обряду зарахування певної особи до лику блаженних, тобто її беатифікації і зазначив, що процес визнання Андрея Шептицького Блаженным триває уже понад 60 років.

У рамках конференції відбулося засідання круглого столу на тему: «Як будувати Рідну Хату», у якому взяли участь викладачі Українського католицького університету та філософського факультету Університету. У ході обговорення йшлося про роль постаті Андрея Шептицького в процесі становлення української державності. Зокрема, Олег Турій у доповіді «Митрополит Шептицький і політика: труднощі відношення та оцінок» зауважив, що Андрей Шептицький не вважав себе політиком і завжди прагнув залишитись поза межами політики, однак його громадська і церковна діяльність впливали на політичні процеси в Україні. «Особливо гостро Митрополит Андрей разом зі співбратами в архиєрейському служінні осуджував тих душпастирів, «котрі суть більше політиками чим священниками, що занедбуючи катехизації в церкві, занедбуючись в богослуженнях, проповідях, свою деструктивну роботу в парохії, або свою крайню нерадивість прикривають плащиком патріотичної бляги (тріскотні)... Думають, що можуть заступити сповнене обов'язків пустими фразами і агітаціями», – процитував Митрополита доповідач.

Позицію Андрея Шептицького щодо етичних засад державотворення висвітлював Андрій Васьків. Він зауважив, що «у всіх митрополичих посланнях ключовими є християнські заповіді любові, як підвали процесів становлення і формування української держави».

Директор інституту історії Церкви Світлана Гуркіна в доповіді на тему: «Митрополит Андрей та українська національна ідея» зосередила увагу на питаннях про роль патріотизму у посланнях Митрополита, постаті Андрея Шептицького в контексті культури пам'яті та проблеми конфліктів поколінь.

Про колосальність особи графа Шептицького розповів Валерій Джунь. До дискусії про «квестію соціальну» між Іваном Франком і Митрополитом Андреем звернувся у тематичній доповіді «Боротьба філософських течій в Галичині на початку ХХ століття» професор Ігор Захара. Ще одним свідченням всесторонності поглядів Шептицького стала доповідь Петра Параняка про проблему політичної толерантності в ідеях Митрополита Андрея.

Уляна Барановська
Фото Олега Вівчарика

Людський вимір українського мовознавства: постать Юрія Олексійовича Жлуктенка (31.08.1915 – 04.02.1990)

*Лупайте сю скалу, нехай ні жар,
ні холод не спинить вас...*

І. Франко

Щогоріч спливає 100 років від дня народження видатного українського науковця-гуманітарія Юрія Олексійовича Жлуктенка – непересічної особистості, людини, яка присвятила все своє життя розвитку української освіти й науки, «лупала скалу», щоб принести світло науки.

Загалом знаємо про Юрія Олексійовича, що він був мовознавцем-германістом, методистом, лексикографом, перекладачем, контрастивістом і педагогом. У кожній із зазначених галузей його внесок можна було б охарактеризувати як «піонерський». В умовах майже цілковитої ізоляції та критики нових напрямів досліджень професор Ю. Жлуктенко зробив значний внесок у розвиток різних лінгвістичних галузей в Україні, намагаючись вивести її на один рівень з іншими країнами.

Разом із М. Подвезьком Ю. Жлуктенко уклав перший повоєнний англо-український словник. Він був першим, хто взявся вивчати українську мову іммігрантів у США й Канаді, чим зробив значний внесок у розвиток соціолінгвістики. Іншою його заслугою в цій галузі є переклад монографії У. Вайнрайха «Languages in Contact» російською мовою, що не лише ознайомлювала читачів із однією з найвпливовіших книг у цій сфері на той час, але й сприяла усталенню соціолінгвістичної термінології.

Він – автор першої порівняльної граматики англійської й української мов (1960) і першої української статті з теорії контрастивної лінгвістики (у співавторстві з В. Бубликом) (1976).

Ю. Жлуктенко зробив чимало для популяризації в Україні таких мов як фризська і фламандська. Перекладав із цих мов казки, прозу і поезію (разом із А. Гризуном). Ю. Жлуктенко та О. Двухжилов написали книгу «Фризский язык», де виклали основні фризської мови, а також коротку історію її розвитку. Його зусилля з популяризації фризської мови принесли йому звання почесного члена Фризської Академії.

Професор Ю. Жлуктенко працював над теоретичними і прикладними (за класифікацією Я. Фісяка) питаннями контрастивної лінгвістики.

Характерною рисою усіх його теоретичних робіт із контрастивної лінгвістики є використання широкої джерельної бази, включаючи праці вчених радянських, а також польських, чеських, американських й угорських дослідників (що, за словами Р. Зорівчак, було досить важко здійснити). Він підтримував наукові контакти з польськими дослідниками контрастивної лінгвістики, передусім із професором Я. Фісяком, який заступав журнал «Papers and Studies in Contrastive Linguistics», проте сам Юрій Олексійович друкуватися там не міг.

У своїх працях із контрастивної лінгвістики Ю. Жлуктенко підіймав проблеми, пов'язані з визначенням поля дослідження, намагався усунути термінологічні непорозуміння. Науковець випрацював стилістичний огляд розвитку дисципліни і, на відміну від багатьох західних колег, підтримував думку про те, що основи синхронного зіставлення мов закладали представники Празького лінгвістичного гуртка, зокрема В. Матезіус.

Певне місце у працях Ю. Жлуктенка посідають ідеї застосування напрацьованого контрастивної лінгвістики в навчанні іноземних мов. Утім, його погляди не позбавлені й критичності.

У перекладознавчих статтях професор Ю. Жлуктенко піднімає багато проблем теорії і практики перекладу. Їх можна умовно розділити на дві групи: 1. Загальнотеоретичні дослідження і поняття перекладу: адекватність і еквівалентність; оцінка якості перекладу; 2. Практичні проблеми перекладу: відтворення «духу» оригіналу; транслітерація топонімів і антропонімів; перекладацькі прийоми: підміна мовного знака, пропуск мовного знака, додавання мовного знака; збереження стилю оригіналу в перекладі; відтворення стилістичних засобів у перекладі; відтворення ритму і форми оригіналу в перекладі; вибір еквівалента; відтворення комунікативної функції перекладу; компенсація в перекладі; відтворення словесного образу.

Ще одним важливим аспектом наукової спадщини Ю. Жлуктенка є методика викладання іноземних мов.

Рівень навчання іноземних мов у неспеціалізованих навчальних закладах турбував Ю. Жлуктенка, а тому досить багато зусиль він присвятив детальному розглядові цих питань. Наслідком стала низка статей, як, наприклад, «Из практики работы кафедр иностранных языков» (1951), «Некоторые вопросы организации и методики проведения практических занятий по иностранным языкам в неязыковых вузах» (у співавторстві з Л. Ямпольським і Г. Ятелем) (1965), «Вопросы методики преподавания языков» (1956), «Организация навального процесса» (1971), та ін.

Питання навчання іноземних мов у неспеціалізованих навчальних закладах, до яких звертався Ю. Жлуктенко 50 років тому, видаються цілком актуальними й тепер.

Червоною ниткою крізь усі методичні статті Ю. Жлуктенка проходить думка про те, що для навчання інозем-

них мов у нелінгвістичних навчальних закладах, особливо технічних, необхідні посібники і підручники, спеціально розроблені, щоб відповідати потребам студентів певної спеціальності.

У травні-серпні 1965 р. Ю. Жлуктенко в складі радянської делегації відвідував літню школу при Джорджтаунському університеті в США. Там він прослухав курс лекцій з методики навчання іноземної мови, що пізніше вилилося в написання 1969 р. книги «Навчання іноземних мов за методичною системою Ч. Фріза – Р. Ладо».

Книга складається з описової частини, де Ю. Жлуктенко розповідає про основні ідеї методу, розробленого Ч. Фрізом та Р. Ладо і загалом характеризує тенденції в навчанні іноземних мов у США, а також, так би мовити, суб'єктивної частини, де автор висловлює свої думки щодо сильних і слабких сторін згаданої методики.

Однією із характерних рис методики Ч. Фріза і Р. Ладо, на відміну від деяких інших фахівців у цій галузі, є те, що вони не висувають вимоги навчання іноземної мови окремо від рідної. Навпаки, вони висловлюють думку, що навчання найефективніше, коли воно підлаштоване під специфічну комбінацію мов (рідної і тієї, що вивчається). Мабуть, ця ідея імпонувала Ю. Жлуктенку через його інтерес до зіставних досліджень. Він також підтримував думку, що варто включати елементи зіставлення англійської, російської й української мов до курсу англійської граматики.

Серед досягнень Ю. Жлуктенка в галузі навчання іноземних мов є низка посібників для студентів, які вивчають іноземну мову. Особливо цікавий той факт, що він був одним із перших авторів підручників з української мови як іноземної. Він опублікував «Ukrainian. A text-book for beginners»

(у співавторстві з Н. Тоцькою і Т. Моллоді, перше видання – 1973, друге видання – 1978) і «Elementary Ukrainian» (у співавторстві з Н. Тоцькою, 1989) для англомовля, які вивчають українську мову; а також книгу «Изучаем украинский язык: самоучитель» (у співавторстві з Є. Карпіловською та В. Ярмач, 1991).

Книга «Ukrainian. A text-book for beginners» складається із 54 лекцій і матеріалів для додаткового читання. Усі пояснення в книзі подано англійською мовою. Перші розділи містять інформацію про фонетику та базові граматичні правила. Матеріал для читання поданий у формі простих речень від двох до п'яти слів. Лекції включають лексичні теми, починаючи від простих і закінчуючи складними. У кінці книги подано короткий словничок зі слів, які використано в лексичних частинах та матеріалі для читання, а також ключі до вправ, що дозволяє використовувати посібник не лише в класі, а й для навчання самотужки.

Самовчитель «Изучаем украинский язык» – це комплексний посібник для початківців. Він включає вступний курс фонетики, а також елементарну граматику, діалоги з різних побутових ситуацій і уривки з українських художніх і фольклорних текстів. Структура книги відрізняється від описаного вище посібника «Ukrainian. A text-book for beginners». Вочевидь, підхід тут базується на припущенні, що людина, яка знає російську мову (яка слугує мовою пояснень у книзі), не повинна відчувати особливих труднощів при вивченні української. У книзі вміщено короткий українсько-російський та російсько-український словничок. Лекції доволі короткі і подають більше теоретичного матеріалу, ніж практичних вправ.

На перетині контрастивної лінгвістики та перекладознавства знаходиться двомовне словникарство, представлене в доробку Ю. Жлуктенка «Українсько-англійським словником» (1982, 1987), який він уклав разом із Н. М. Биховцем та А. В. Шванцем. Тут Юрій Олексійович виступив як у ролі укладача, так і взяв на себе функцію редактора. Словник кишенькового формату, що вмістив близько 20 тис. слів, не обійшовся і без фразеологізмів.

Коли говорити про соціолінгвістику в доробку Ю. Жлуктенка, то він був першим українським дослідником, якому вистачило відваги досліджувати канадський і американський територіальний варіанти української мови з погляду лінгвістики і соціолінгвістики. Його монографія «Українсько-англійські міжмовні відносини. Українська мова в США і Канаді» (1964) – це перше повноцінне дослідження відносин між українською та англійською мовами в англомовному світі.

Монографія «Українсько-англійські міжмовні відносини. Українська мова в США і Канаді» (1964) стала своєрідним «проривом» в цій галузі в Україні. Основними джерелами дослідження слугували: різні друковані видання (газети і книги) так званих прогресивних (прорадянських) громадських організацій українських іммігрантів у США і Канаді; оригінальні рукописні листи іммігрантів у нью-йоркську газету «Українські вісті», надані її редактором Леоном Толпоком; інформація, надана американськими українцями – поетом М. Тарнавським та його дружиною М. Тарнавською, поетом і публіцистом Джоном Віром, журналістом В. Білим, економістом В. Терещенком, Джоном Бойдом (Іваном Бойчуком) – головним ре-

дактором газети «Canadian Tribune», Н. Калачевською та ін. – особисто.

У центрі соціолінгвістичних зацікавлень Ю. Жлуктенка стояли проблеми мовних контактів загалом та інтерференції, зокрема як відносно побудови загальної їх теорії, так і щодо української як однієї із контактуючих мов.

Усе сказане вище про діяльність Ю. Жлуктенка свідчить про багатогранність його особистості та «лінгвістичну енциклопедичність» його напрацювань.

Утім, усе це – лише поверхневий опис здобутків Ю. Жлуктенка, а було їх насправді значно більше. Поза публікаціями залишається чимала частина професійної біографії науковця. Але саме вона і є чи не найвагомішим його здобутком. Йдеться про всю ту невтомну працю, зусилля, новаторські ідеї, які Юрію Олексійовичу вдалося втілити в життя, попри численні перешкоди та заборони, що стояли на його шляху. Коли говоримо про постать, які розвивали українську науку протягом ХХ ст., не варто забувати про обставини, в яких перебували ці люди. Сучасники Ю. Жлуктенка, як і він сам, які пережили репресії і Голодомор 30-х років, війну 40-х, не могли не бути обережними в усіх своїх кроках і діях. Постійна стриманість у всьому стала запорукою досягнення мети. Так і Ю. Жлуктенко – спокійно, не кричучи й не афішуючи, крок за кроком скеровував різні галузі українського мовознавства до поступу. Власне, саме ця роль вдалася йому найкраще. Так, він став ініціатором відкриття відділу романо-германського мовознавства в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні, започаткував вишкіл перекладачів в Шевченковому університеті в Києві, сприяв впровадженню вивчення арабської (також намагався добитися викладання японської і китайської) цим університетом, сприяв впровадженню перекладознавства як окремої спеціальності для захисту кандидатських і докторських дисертацій, був співініціатором видання «Теорія і практика перекладу», а також зробив ще багато інших, можливо, менш помітних, але цілком потрібних і не менш важливих речей.

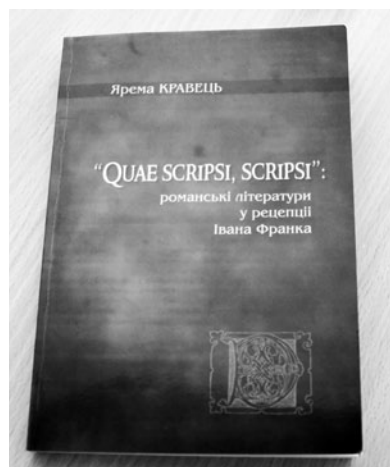
Вважаємо, що різнобічні наукові інтереси професора були спричинені не самою лише природною цікавістю, але й дещо більшим задумом – розширити горизонти української науки. Коли читаємо його наукові праці, не покидає відчуття того, що багато питань він позначив лише пунктиром, залишив на них лише натяк, який потрібно вловити, розпізнати й розвинути.

Учні Ю. Жлуктенка стверджують, що він був людиною, яка вміла надихати, розкривати в людях таланти і скеровувати їх «правильним» шляхом. Його особистий внесок у науку – це більше, ніж низка публікацій чи виступів на конференціях. Це передусім робота з людьми. Зі студентами й колегами, з наступним поколінням дослідників, які продовжили розпочату ним справу.

28-29 вересня 2015 р. на базі Львівського національного університету імені Івана Франка відбудеться Всеукраїнська конференція «Національна пам'ять у філології: Постать професора Юрія Олексійовича Жлуктенка», присвячена видатному науковцю. Думаю, можемо сміливо стверджувати, що справа Ю. Жлуктенка живе і продовжується в його учнях, в учнях учнів і, сподіваємось, що так буде й надалі.

*Олександра Литвіняк,
асистент кафедри
перекладознавства і
контрастивної лінгвістики
імені Григорія Кочура*

Рецензія на монографію Я. Кравця «Quae scripsi, scripsi»: романські літератури у рецепції Івана Франка / Ярема Кравець. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014 – 230 с.

Актуальність донесення Франкового слова до іншомовного читача, становлення іншомовного аспекту франкознавства не викликає жодних застережень. Що більше, воно вже давно на часі. Йдеться, зокрема, й про франкомовний аспект. Зважаючи на гігантський іншомовний дискурс І. Франка (переклади, рецепції, міжлітературні зв'язки, інтертекстуальність загалом), можна говорити про франкомовний (точніше – «романськомовний») дискурс цієї широкої проблеми. Сама вже велетенська перекладацька спадщина І. Франка вимагає включити сюди ще понад двадцять таких дискурсів за мовно-літературною ознакою, істотну частку яких становили би романська підгрупа (сюди, поряд із французькою та бельгійською літературами, увійшла б низка інших, як-от: іспанська, португальська, італійська, румунська). Таке дослідження поклато би, врешті, край спекуляціям на тему: «Україна – «біла пляма» на карті Європи». На культурний, принаймні, карті це не була б вже terra incognita.

З цього погляду викликає неабиякий інтерес дослідження доцента кафедри світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка Яреми Кравця, присвячене рецепції романських літератур у творчості Івана Франка.

«Quae scripsi, scripsi»: погляд науковця

«Інтеграція української культури в сучасний європейський і світовий контекст, – зазначає автор – все настійніше порушує проблему опрацювання біобібліографічних матеріалів задля створення широкопанорамного показника того, як вищезгаданих письменників [Т. Шевченка, І. Франка, Лесю Українку, П. Куліша, Г. Сковороду, М. Шашкевича, О. Довженка. – І.Т.], інших українських письменників-класиків читали і перекладали у французькомовних країнах» (с. 3). Це чи не найголовніше завдання. Воно має, щоправда, свою передісторію на матеріалі рецепції та перекладу творів низки українських письменників, як-от: Т. Шевченка, Г. Сковороди, М. Шашкевича, П. Куліша.

За обсягом перекладених творів народів світу різних епох Іван Франко взагалі не мав собі рівного перекладача у жодній літературі. Він перекладав українською мовою близько двохсот творів, починаючи з шедеврів античності, середньовіччя і закінчуючи кращими зразками художнього слова на початку ХХ сторіччя [...], з французької літератури І. Франко переклав близько 20 прозових та 60 поетичних творів [курсив наш – І.Т.].

Рецензоване видання являє собою монографічне дослідження із 13 частин, точніше – розвідок: 1. Французькомовна франкіана (критика, переклади), 1978-2000 (с. 3-26). Фактично, це вступ. Далі йдуть: 2. Іван Франко. Паризький колоквіум (1977). 3. Французька поезія у літературознавчій і перекладацькій діяльності Івана Франка. 4. Французька проза у літературознавчій і перекладацькій діяльності Івана Франка. 5. Іван

Франко: переклад драми Віктора Гюго «Торквемада» (1882). 6. Бельгійська література та Іван Франко. 7. Іван Франко як перекладач бельгійської французькомовної літератури. 8. Бельгійський письменник Жорж Роденбах в інтерпретації Івана Франка. 9. Андрій Свірко – бельгійський перекладач Івана Франка. 10. Іван Франко та іспанська література. Кальдеронівські студії Івана Франка та Василя Шурата. 11. Декілька причинки до історії французькомовної франкіани (Франція, Бельгія); 12. Les traductions françaises du poème d'Ivan Franko «Каменяр». 13. Французькі переклади «Каменярів» Івана Франка. Завершується видання бібліографічною довідкою, яка, цілком у франківському ключі, роз'яснює коли і, головне, як писалася та чи інша праця.

Сама вже назва інтригує: Quae scripsi, scripsi (лат.) – «що написав, те написав», тобто: Це написано – і так нехай буде. Кажуть, Е. Золя висловився подібним чином про свою творчість. Трапляється воно й у назві книги Ф.Баглера Quae Scripsi: A Book of Verse by Francis H. Butler (Ldn.: Sands and Co., 1902. – 163 p.). Тут йдеться про поетичну збірку, видану в Лондоні.

Дослідження можна окреслити як двостороннє: йдеться як про переклади для нашої культури, так і про нашу культурну спадщину в перекладах французькою мовою. Цікавим є розділ про три періоди засвоєння творчості Івана Франка на матеріалі франкомовних літератур.

Автор виявляє глибоке знання матеріалу, майстерне володіння методикою літературознавчого та перекладацького аналізу, франкознавчою

проблематикою. У роботі послідовно проводиться принцип наскрізного огляду, коли одного письменника розглядають крізь призму його творчості (один письменник – різні твори). Справляє приємне враження на читача всебічний огляд матеріалу (окремі твори, є посилання на «Літературно-науковий вістник», Повне зібрання творів у 50-томному виданні, вичерпний, як видається, аналіз епістолярію та ін.). Прикметно, що перекладацьку діяльність І. Франка автор розглядає в ширшому контексті, поряд із літературознавчою та епістолярною проблематикою. Хронологічна послідовність полегшує сприйняття матеріалу. Порядком викладу статей – хронологічний. Синтетичний підхід поєднується з аналітичним: йдеться як про макроаналіз, описаний вище, так і мікроаналіз окремих поезій, визначається творчий почерк І. Франка-перекладача чи його перекладачів французькою мовою, дається якщо не вичерпна, то істотна характеристика перекладу, визначальні аспекти якого не залишаються поза увагою дослідника, а згодом, відповідно, й читача.

Монографія глибоко пізнавальна і в українознавчому плані. Чи знав до недавня й дипломований філолог про те, що не тільки Олекса, але й Микола Стороженко – світоц українства? Микола – український дослідник, виходець із Полтавщини, працював у Росії. Відомий монографією «Нарис розвою еспанської драми до кінця ХVІІІ в.» (1905). Дослідження вийшло, що цікаво, за редакцією самого І. Франка. Загалом, чимало нових імен і раніше невідомих фактів відкриває монографія. Читач, безперечно, збагатиться знаннями, зокрема, в царині бельгійської франкомовної літератури.

Що стосується французької мови, то за життя І. Франка його ім'я та окремі твори згадувалися у франкомовних виданнях понад 12 разів, а з урахуванням передруковувань – 20. З огляду на це Я. Кравець вирізняє перший період (1878-1913) ознайомлення франкомовного світу з творчістю І. Франка [с. 10]. Далі йдуть другий (1916-1956) і третій (умовно 1956-2004) періоди [с. 10-14]. Ймовірно, що третій період доцільно було би продовжити й дотепер.

Є питання різного сприйняття одного, скажімо, шедевра в загальному прочитанні, а, з іншого, з боку І. Франка («Осінь пісня» П. Верлена). Автор монографії виразно висловлює власну позицію попри велику, і це відчувається з монографії, зачудованість І. Франком. Врешті, таку позицію поділяє й автор цих рядків, якщо до першоджерела додати й неперевершений переклад Г. Кочура.

Якби інші дискурси було опрацьовано з такою ж повнотою, було б не так важко висвітлити тему «Іншомовний дискурс Івана Франка», що давно вже на часі. Виклад франкомовного дискурсу в контексті такого дослідження ряснітиме, безперечно, посиланнями на рецензовану монографію.

На завершення – такі міркування. Завдання рецензента – аналізувати те, що в роботі є, і жодною мірою це не стосується того, чого немає, хоча гіпотетично могло би бути. Теза цілком слушна. Однак, з іншого боку, заявлена проблематика охоплює романські літератури. Тож на «право горюхання» (І. Франко) мали би претендувати й португальська література, і певна річ – італійська, хоча багато зробив у царині італійської літератури О. Домбровський (на матеріалі перекладів І. Франка з «Божественної комедії» та інших творів Данте, а також його сучасників). На матеріалі румунської літератури подібного дослідження, за винятком окремих праць І. Ребошепки, немає. Сподіваємося, що наступне видання, у виході якого в світ не сумніваємося, розшириться завдяки означеним дискурсам, адже І. Франко, властиво, звертався й до них. Це, радше, як побажання авторів щодо перспективи подальшого дослідження.

Побажаймо вельмишановному авторові втілення цих багаторічних роздумів і глибинних напрацювань у вичерпній дисертаційній роботі, що, безперечно, буде свіжим словом як у порівняльному літературознавстві, так і в романістиці!

Іван Теплий,
доцент кафедри іноземних мов
для гуманітарних факультетів
кандидат філологічних наук,
перекладач

Лауреат літературної премії ім. М. Рильського

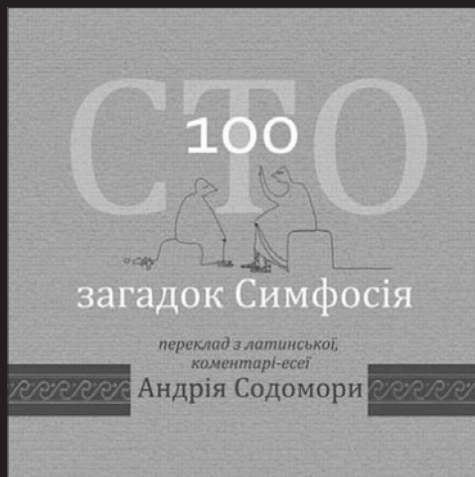
У Літературно-меморіальному музеї Максима Рильського відбулася зустріч перекладача-сходознавця Романа Гамади, минулорічного лауреата літературної премії М. Рильського, з прихильниками його творчості. Цю престижну серед фахівців премію він отримав за переклади із перської книг «Захоплюючи розповіді» Алі Сафі та «Бахтіяр-наме».

Щодо пам'ятки перської орнаментальної прози ХІІІ ст. «Бахтіяр-наме» (або «Оповіді десяти візирів»), то тематично вона є близькою до «Сіндбад-наме», або подорожей Сіндбада. Раніше цей твір взагалі не перекладався європейськими мовами.

Та Роман Романович по-новому відкриває для нас ісламський світ і продовжує традиції, започатковані ще Агатангелом Кримським. Коли читаєш його переклади, то складається враження, що давні іранці спілкувалися українською...

На завершення творчої зустрічі Максим Рильський-молодший, онук видатного поета і голова фонду «Троянди й виноград», вручив Романові Гамаді медаль лауреата премії ім. М. Рильського.

За матеріалами
Літературно-меморіального музею Максима Рильського

Дивись на чудесний світ, зачаровуйся його красою і бери стільки, скільки можеш взяти!

Гуманітарна аура античності має вселюдський характер, і тому її думка вічна.

За Платоном, думки керують світом. Вічний рух думки – в античних загадках, що спонукає не тільки дивитись на природу оточуючих людину речей, а й дивуватись їх красою – красою матеріального, рослинного, тваринного і людського світів.

З огляду на це «Сто загадок Симфосія», які вперше повністю переклав Андрій Содомора, в супроводі есеїстичних мандрівок мудрої думки в них українського письменника привернули мою увагу. Жанрово вони є, за словами А. Содомори, фактично продовженням есеїв, що у книжці «Наодинці зі словом» (1999 р). Переклади «Загадок Симфосія» подарувала мені Тетяна Михайлівна Комарницька з нагоди мого дня народження. Відразу хотілося широко сказати про цей новий шедевр відомого перекладача, письменника та науковця.

Є безліч різних загадок, а загадки пізньолатинського «Симфосія» – особливі. Вони не тільки стислі (кожна вміщається у три гексаметри), а й композиційно завершені. Можеш тільки приємно подивлятися, як пізньолатинський автор зумів це зробити, а автор подарованої мені книжки це збагнути, вловити і по-філософськи майстерно, прозоро, емоційно й пластично відобразити у своєму дійсно науковому шедеві. Читач запрошений не тільки ступати «на загадковий місток, що єднає світи в єдиному духовному просторі», а й зачаровуються чудесною природою речей. Звичайно, це не кожен хоче і може, а в основному це так є. Відзначаючи циклічність композиції «Загадок...», їх композиційну завершеність, відкриваємо й те, що вони, хай непомітно, але позначені присутністю «античних авторів – Гомера, Вергілія, Овідія, Горація, а також присутність визначних постатей інших літератур української, російської. Не менш важливою є також інша книжка для тренування своїх знань зі світу речей і смекалки руху думки в нашому архікавовому і чудесному світі природних речей.

Спеціально пишу цей відгук стисло, щоб дати можливість зацікавленому читачеві самому розібратись в популярності й глибині філософії перекладених «Загадок...» і в паралельних до есе коментарях А. Содомори. Книжка вчить глибоко пізнавати життя, тішитися його красою і брати в цій красі стільки, скільки кожен може. Раджу кожному, хто хоче йти наміченими в загадках стежками прочитати ці загадки разом з есе-коментарями. Мої побажання не є чистим, щирим відгуком про книгу. Впевнений, що будете вдячні її авторові за його працю.

Ярослав Гаврилишин

Ленур Абібұлаєв: «Росія не може змиритися з тим, що ми, кримські татари, прийняли український світ»

Ленур Абібұлаєв, студент 4 курсу географічного факультету, переїхав до Львова через 10 днів після так званого кримського референдуму (26-27 березня 2014). Родина хлопця залишилась в окупованому Криму, додому Ленур їздить рідко. Він – кримський татарин, вимушено покинув рідну домівку, щоб завершити освіту й отримати диплом з тризубом на материковій Україні. Наказ Міністерства освіти України, який дозволяв студентам окупованого Криму переводитись в інші українські ВНЗ, багатьом створив шанс продовжити навчання. За приблизними підрахунками лише до львівських ВНЗ перевелось понад 80 студентів – кримських татар.

«Львів – ідеальне місто для життя»

Ленур розповів, що після захоплення Верховної Ради Криму два тижні не відвідував занять у своєму університеті. Замість пар – тотальні політінформації та політагітації, нетерпимість до іншої думки та ворожість до всього українського. Його рідний Сімферополь заповнили триколори, з білбордів проросійські політичні діячі різних рівнів вихваляли сусідню державу. Стало небезпечно бути українцем. Ленур розумів, що за таких обставин закінчити розпочате навчання вже не зможе. Його спонтанне, але аргументоване, рішення про переїзд до Львова підтримали і батьки, і друзі. Його наміри поділяла частина однокурсників.

«Я ніколи не був у Львові, але в нас побутувала думка, що найсильніші географічні школи є в Криму й у Львові. Також я був спраглий патріотизму, мені його дуже бракувало, бо в Криму на той час сильно пригнічували все українське. Це був додатковий чинник, який підштовхнув мене до рішення, що їхати потрібно саме до Львова, до столиці патріотизму, – пояснює своє рішення Ленур, – Очікував, що приїду до культурної європейської столиці України і я до неї потрапив!». Львів він побачив світлим й оптимістичним. Здавалось, що місто вітає його посмішками приязних перехожих. Атмосфера різко відрізнялась від тієї, яка панувала в Криму. «Мені здавалось, що у Львові немає поганих людей! Я звівно побачив згодом і певні недоліки, але досі переконаний, що це – ідеальне місто для життя», – наголошує студент.

Одразу з вокзалу Ленур разом із друзями прийшов до деканату географічного факультету. Хлопець зізнається, що дорогою обговорив із товаришами можливі труднощі, вони прораховували варіанти затяжної бюрократичної процедури переведення. Ніхто з них не знав, як практично працюватиме наказ Міносвіти, адже вони були піонерами, які прийшли «в розвідку боєм». Найбільше хлопців здивувало те, що «з порогу» у деканаті їх заходились пригощати канапками з чаєм, турбувались тим, де хлопці заночують. «У деканаті категорично відкинули нашу ідею зупинитись в якомусь гуртожитку, заселили нас до гостьових кімнат на кілька днів. Одразу просили написати заяви на поселення до гуртожитків і на перевід на навчання. Усе було дуже оперативно, процедуру максимально спростили. Ніхто з нас не очікував, що все пройде так просто», – згадує Ленур.

Він зі щирою вдячністю говорить про людей, які допомагали йому:

«Я сюди приїхав вчитись, і мені усіляко сприяли: декан факультету і його заступники – у переведенні до Університету, поселенні в гуртожиток, однокурсники – обжитись, облаштувати побут, одногрупники та викладачі – ввійти в навчальний процес. Словом, я одразу зустрів добрих людей».

У серпні до Львова приїздила Ленура мама. Це була її перша мандрівка Україною. «Відколи моя родина повернулася до Криму з Узбекистану в 1991 році, вона за межі півострова не виїжджала. В 1991 приїхали на порожнє місце, будували дім, ріс я зі сестрою... У батьків для поїздки Україною часу не було», – ділиться хлопець. За словами Ленура, місто мамі сподобалось, вона пересвідчилась, що зі сином усе гаразд, і поверталась додому неохоче, зі сльозами на очах. Ленур швидко адаптувався до нового середовища, заприятелював з однокурсниками, став активним учасником культурного життя та волонтерських ініціатив кримськотатарської громади Львова. У колі його друзів – молодь із різних куточків України. З розумінням і відповідальністю він говорить про українців, тимчасово переміщених зі сходу України: «Я – волонтер Крим-SOS. «Кримський дім» допомагає не лише кримчанам, але надає психологічну допомогу дітям Донбасу, допомагає з пошуком роботи і житла. Нам свого часу допомогли, коли ми повертались у Крим, тепер не можемо не допомагати тим, хто втратив усе. Зараз наша черга підтримати тих, хто їде зі Сходу. У них ситуація катастрофічна! Я ж можу повернутись додому, поїхати до батьків, а вони залишають усе». Вочевидь, глибоко співпереживати і розуміти людей, які втратили рідний дім, можуть лише ті, хто має схожий досвід.

«Головне – не ганьби наш народ!»

Ленур неодноразово посилався на досвід кримських татар, живу пам'ять про депортацію, про розсіяння по світу родини. Він розповідав про те, як його дідусь і бабуся хвилювались і не хотіли, щоб він так далеко їхав на навчання. Але його рішення підтримали, давши настанову: «Головне – не ганьби наш народ!».

Далеко від дому він, як і більшість кримськотатарської молоді, шанує свою ідентичність і національні традиції. «Щонеделі нас збирається близько 20 осіб. Говоримо про нашу релігію і культуру, влаштовуємо дебати, ділимося цікавинками. У нас є можливість вивчати кримськотатарські танці, то ж ми танцюємо для себе», – розповідає Ленур. Плекаючи рідне, кримськотатарська молодь налагоджує й міжкультурний діалог. «Ми провели у вересні фестивалі кримськотатарської культури в Шевченківському гаю і у Винниках. Акція відбулась завдяки старанням багатьох людей, зокрема Аліма Алієва, голови Крим-SOS у Львові. Ми з друзями теж активно попрацювали», – ділиться студент. Ленур із захопленням розповідав про українсько-татарський проект «Музичні колаборації», який поєднає в джазовому виконанні українські та кримськотатарські мотиви. Згадав про цікавий цикл лекцій, присвячених кримським татарам, який лектори та доповідачі, запрошені з Криму, читали для всіх охочих.

Ленур розповідав про те, що кримські студенти майже всі залучені в той чи інший спосіб до волонтерської роботи. До речі, з березня минулого

року на Львівщину переїхало близько 2 тис. кримських татар. Вони самоорганізувались у громадські організації, ініціативи, рухи, культурні осередки. Лише у Львові діють «Кримська хвиля», «Кримський дім у Львові» та «Крим-SOS». Нині вони опікуються, надають консультації і допомогу 10 тис. тимчасово переміщеним зі сходу України до Львівської області. У «Кримському домі у Львові» діють курси англійської для дорослих, курси української для переміщених зі сходу України, заплановані також курси кримськотатарської мови. Для підтримки й адаптації дітей зі Сходу, які бачили війну, працюють психологи. «Кримським татарам психологи не потрібні. Ми даємо собі раду, але всім, хто цього потребує, надаємо психологічну допомогу», – зізнається Ленур. Він відкритий і щирий у спілкуванні, готовий допомогти та підтримати інших, зосереджений на навчанні. Хлопець життєствердно планує своє майбутнє і категоричний у намірі пов'язати його з Україною.

«У Росію я не повернусь!»

Відповідаючи на моє запитання про те, чи повернеться він після закінчення Університету додому, Ленур акцентував на тому, що працювати

потяга. До кордону залишається 30 км. Громадський транспорт також не їздить. На вибір: або йти пішки, або таксі викликати, якщо є кошти. Може пошастити і хтось підвезе до українського блокпосту, де перевіряють документи, вводять дані в базу про в'їзд на територію Криму. Потім – 4 км буферної зони – це міст через притоку Чонгару, далі – заміноване поле. Підходиш до російського блокпосту, на якому стоять із автоматами військові, які з'ясовують: куди і чого їдеш», – ділиться пережитим Ленур. Він розповідав про нахабність і зверхність озброєних людей на блокпостах, а тим часом у мене перед очима візуалізувалась картина того, як син до мами йде вздовж мінного поля. Не зовсім типовий початок літніх канікул, правда?

«Я місяць був вдома. Важко... сидів у хаті, містом гуляти не міг», – зізнається Ленур. «Мені зараз у Криму робити нічого. Там переслідують за мітинги, що проходили 26 лютого минулого року. Усі, хто стояли в перших рядах, – арештовані, серед них – мої знайомі, сусіди з мікрорайону», – зі сумом констатує хлопець. Об'єктивну інформацію про Крим, якій довіряє Ленур, оприлюднює «Кримська польова місія з прав людини» – єдина незалежна моніторингова організація, у якій працюють і українські, і міжнародні спостерігачі. Вони стежать за долею

коли нарешті повернуть Крим Україні? Я не знаю серед мого оточення жодного кримського татарина, який би не хотів повернутись до України!», – запевняє Ленур.

Крим без України – лише острів

Ейфорія «Крим наш» поступово минає, люди все частіше говорять про те, що Росія не дотримується своїх обіцянок, передовсім щодо рівня зарплат, пенсій та інших виплат. У перші місяці під окупацією кримчани отримували виплати і від України, і від РФ, а ціни на той час були ще українськими. «Це був місяць, може, два...», а потім почались проблеми. Ціни на продукти стрибнули різко вгору, Україна перестала їх постачати в колишніх обсягах. Туристів нема, західне узбережжя порожнє, а туди звичай приїжджали з України і Білорусі, бізнес закривається. А потім погода погіршилась, море заштормило, переправа зупинилась. І все! Крим без материка, без України – це лише острів. Якщо Україна все перекине, то Крим буде островом! А через Керченську росіяни нічого не побудують, бо грошей нема і виглядає на те, що й потреби для РФ нема», – підсумовує Ленур.

На його переконання, вже багато кримчан із проросійськими настроями отверезіли і розуміють, що їх використали й одурили, але говорять про це вголос тепер не наважуються. Критикувати владу тепер не можна, мітинги і зібрання під заборону – у Криму запущено маховик репресій.

Друзі і знайомі Ленура, які залишились на півострові, приховують свої погляди, оскільки зараз найкращий спосіб вижити в Криму – це мовчати і не декларувати свої переконання. «Зараз нікому нічого не доведеш, ти просто дратуватимеш проросійське оточення і зробиш гірше лише собі», – переконаний хлопець. Ззовні Україна в Криму окупована Російською Федерацією, внутрішньо вона окупована людьми з деформованою свідомістю, які живуть в Україні, але ненавидять її і навчають цьому своїх дітей.

Хлопець розповів мені про випадок, свідком і учасником якого став. У той час, коли обстріляли Маріуполь, Ленур був у Криму в батьків. У громадському транспорті дві жіночки замість співчуття захоплено обговорювали те, як усе добре складається, бо до Криму недалеко залишилось, російські війська прорубають коридор до півострова, а тоді з Росії всього привезуть і туристи приїдуть. І «все буде наше». «Тоді я не стримався і запитав: чи справді вони хочуть, щоб до Криму туристи їхали по згарищах міст і сіл, по трупах людей? Чи думають вони взагалі що говорять? А потім на хвилину пошкодував, – зізнався Ленур, – бо зрозумів, що мене зараз просто розірвуть. Але вони потупили погляди і промовчали. Здається, що навіть такі розуміють, що повинні бути межа ненависті до України й українців».

Попри ситуацію, що склалася, кримські татари, на переконання Ленура, не відчують себе покинутими чи ображеними: «Люди розуміють, що Україна має обмежені ресурси і протистояти міліарній силі Росії дуже важко. Росія готувалась до цього нападу не один рік. Тоді завданням було зберегти Україну. Відтак жертвували Кримом. Зараз кажуть, що до Криму звозять ядерну зброю. Як протистояти такому, коли на сході України війна? Тому говорити про образ кримських татар на те, що Україна їх не захистила, не доводиться. Ми розуміли ситуацію».

Без ілюзій, образ, претензій і метушні кримські татари здобувають освіту, працюють, виховують дітей і в рідному Криму, і за його межами. Колосальний народний досвід мирного супротиву, щира віра в серці, бажання бути господарями на своїй землі, у поєднанні з працелюбністю народу та стійкістю до випробувань, є запорукою нашого спільного щасливого прийдешнього.

Анастасія Коник

буде лише в Україні, його здобуті знання і досвід повинні приносити користь рідній державі. «Не знаю, чи я залишусь у Львові, але це 100 відсотків буде Україна. Переїжджати не буду! У Росію я не повернусь!» Він наголошував, що повернеться лише до українського Криму.

Більше року проживши у Львові, Ленур природно сумує за сім'єю, рідною домівкою та друзями. Дорога додому – це складне випробування, яке стає щораз важчим і небезпечнішим. «Кордон треба пішки переходити. За 24 години потяг доведе до Новоолексівки, однак тепер це кінцева зупинка

тих, кого російська влада затримує на підставі висунутих сфабрикованих звинувачень через політичні та релігійні переконання, фіксують випадки викрадення людей, згодом багатьох знаходять замордованими. «Росія не може зрозуміти, сприйняти і змиритися з тим, що ми, кримські татари, прийняли український світ. Кримські татари завжди робили вибір на користь України, просто це лише зараз стало очевидним і зрозумілим для решти України», – пояснює Ленур. У коліс рідному Сімферополі йому некомфортно і не лише йому. «Коли приїжджаю додому, мене питають,

Періодика і збереження національної ідентичності

У Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка 15 травня 2015 року відбулась науково-практична конференція «Фонди періодичних видань бібліотек вищих навчальних закладів України як засіб формування і збереження національної ідентичності», участь у якій взяли працівники українських ВНЗ і бібліотек із різних міст України, зокрема з Києва, Дніпропетровська, Чернівців, Ужгорода, Харкова, Тернополя та Львова.

Пленарне засідання розпочав директор Наукової бібліотеки ЛНУ ім. Івана Франка В. Кметь із доповіддю «Університетський репозитарій періодики як засіб національної освітньої політики», у якій він зосередив увагу на питаннях створення спеціалізованих корпоративних науково-освітніх ресурсів у бібліотеках вищих навчальних закладів України. Періодика як засіб поширення і документування актуальної суспільно-громадської та наукової інформації є важливим стратегічним засобом формування державної стратегії в галузі освіти, а також соціокультурних орієнтирів суспільства. На думку доповідача, попри недостатню правову регламентацію функціонування електронних репозитаріїв періодики в Україні, їх створення та поширення має бути одним із пріоритетних напрямів діяльності університетських, академічних і публічних бібліотек. Так, модель каталогу української періодики «Acta Diurna», створеного у Науковій бібліотеці ЛНУ ім. Івана Франка, із засобу збереження та популяризації ретроспективних видань здатна трансформуватися в потужний національний міжбібліотечний ресурс репрезентації періодичних видань різного спрямування. Адекватне використання можливостей залучення матеріалів репозитаріїв періодики в

навчальному процесі є важливим підґрунтям модернізації освітньої системи та сприяння підвищенню якості знання випускників українських університетів і конкурентності на ринку праці.

Також на пленарному засіданні виступив професор І. Павлюк із доповіддю «Письменники в українськомовній пресі Волині, Полісся, Холмщини та Підляшшя ХХ ст.: ідеологічний контекст». Учений секретар університетської книгозбірні Г. Чопик зосередив увагу на факті радянського рудименту – фондах «спецхрану», його ролі у формуванні фондів книгозбірень і національної пам'яті. Завершила пленарне засідання доповідь директора бібліотеки ДВНЗ «Національний гірничий університет» О. Нефедової «Технологія формування фондів періодичних видань технічних бібліотек у ВНЗ: історія, принципи, перспективи, нові підходи».

Під час конференції працювало три секції, перша – «Історія періодичних видань у контексті формування національної ідентичності. Періодика у фондах бібліотек» була присвячена історичним аспектам творення і функціонування періодичних видань, їхньому впливові на соціокультурні та історико-політичні процеси, внеску й ролі окремих постатей та інтелектуальних осередків в історію формування як вітчизняної періодики, так і чужоземної. Розпочав засідання секції завідувач відділу РСРК ім. Ф. П. Максименка НБ М. Ільків-Свидницький із доповіддю «Львівська періодика другої половини ХІХ ст.», у якій проаналізував в історичному зрізі дослідження, бібліографування та каталогізацію періодичних видань ХІХ–ХХІІІ ст., специфіку львівських газет-одноденок і формування повноцінної періодики в австрійський період, коли завдяки родині друкарів Піллерів було

поступово налагоджено видавництво ряду львівських газет і часописів, зокрема «Avertissement», «Gazette de Leopold», «Pismo Uwiadamiające Galicji», «Lwowskie Pismo Uwiadamiające», «Lemberger Wöchentliche Anzeigen» («Lwowskie Tygodniowe Wiadomości»), «Dziennik Patriotycznych Polityków w Lwowie». Завідувач науково-бібліографічного відділу НБ О. Седляр зосередив увагу на історії створення та ролі часопису «Галичанин» (1862–1863 pp.), спільного видавничого проекту Б. Дідицького і Я. Головацького. Доповідач зазначив, що часопис, який друкував матеріали переважно літературного характеру, зумів об'єднати авторів як з Галичини, так і Наддніпрянської України. Однак через певні розбіжності у політичних поглядах та малий попит на часопис, «Галичанин» проіснував недовго.

На засіданні також виступили директор Наукової бібліотеки Львівського національного аграрного університету Л. Пинда («Польська сільськогосподарська періодика а ХІХ – початку ХХ ст.»), співробітниця наукового відділу періодичних видань імені Мар'яна та Івонни Коців ЛННБ України ім. В. Стефаника О. Вей («Тематика польських газет Львова міжвоєнного періоду (1918–1939 pp.)»), а також директор Наукової бібліотеки Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького М. Надрага та завідувач сектору інформаційно-бібліографічного відділу С. Васильєва з доповіддю «Фонду періодичних видань Наукової бібліотеки ЛНМУ імені Данила Галицького як осередку розвитку медичної науки та освіти (1944–1980-ті pp.)».

Джерелознавчим проблемам було присвячене засідання другої секції «Періодика як історичне джерело. Зміст періодичних видань». Доповідачі зо-

середили увагу на змістових аспектах періодичних видань, аналізі історико-культурних фактів, висвітлених на сторінках газет і журналів. Секцію відкрила доповідь директора Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету М. Медведь «Структурна характеристика духовно-літературного журналу «Листок»: з фондів періодичних видань Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету». Завідувач бібліотеки Львівського інституту економіки і туризму І. Франків проаналізувала публікації у газеті «Діло» злам ХІХ–ХХ ст., які торкалися теми української еміграції. Про цей же період йшлося в доповіді завідувача сектору бібліології Наукової бібліотеки ЛНУ ім. Івана Франка Ігоря Петрія, предметом дослідження якого стали матеріали про конфлікти у вищих навчальних закладах Львова, відображенні на сторінках тогочасних часописів. Також під час засідання секції виступили: науковий співробітник Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника Н. Гринчишин, бібліотекар Наукової бібліотеки ЛНУ ім. Івана Франка Л. Кулин, старший викладач кафедри бібліотекознавства і бібліографії ЛНУ ім. Івана Франка Л. Пугач. Роботу секції завершила доповідь асистента кафедри бібліотекознавства і бібліографії Університету Є. Чирук «Журнал «Архіви України» (1947-2014) як джерело інформації про життя і діяльність Михайла Павлика».

Під час засідання секції «Періодичні видання в сучасному інформаційному просторі. Електронні бібліотеки» учасники та гості конференції мали нагоду обговорити актуальні питання освітнього процесу та ролі інформаційних технологій у ньому, виклики сьогодення та потреби читачів у контексті формування комунікаційного та інформаційного простору, а зокрема створення конкурентоспроможного інформаційного продукту на запит користувачів бібліотек.

У рамках обговорення електронних баз даних актуальним став досвід створення електронного бібліотечно-інформаційного ресурсу «Acta Diurna», який постав на основі фондів Наукової бібліотеки ЛНУ ім. Івана Франка. Сьо-

годні до проекту приєдналась Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника. Про процес створення й особливості репрезентативних можливостей «Acta Diurna» розповів учасникам конференції заступник директора НБ І. Огура. У своїй доповіді-презентації він зосередив увагу на результатах кількарічної праці університетських бібліотекарів і партнерів-програмістів над створенням багаторівневої системи каталогізації періодичних видань із фондів українських книгозбірень. Учасники та гості конференції мали нагоду ознайомитися з порядком внесення записів до електронного каталогу «Acta Diurna», про що розповіла присутнім співробітниця університетської книгозбірні О. Фігель у доповіді «Періодичність газетних видань ХІХ – початку ХХ ст. як фактор творення електронного каталогу для бібліотечно-інформаційного ресурсу «Acta Diurna». Також актуальним стало обговорення перспективи розширення проекту шляхом залучення нових учасників – бібліотек ВНЗ і публічних книгозбірень, що забезпечують комплектування фондів періодичних видань. Відтак розвиток проекту Наукової бібліотеки ЛНУ ім. Івана Франка є важливим кроком у процесі інформатизації науково-освітнього процесу та імплементації українського освітнього законодавства у питаннях підвищення якості освіти.

У рамках конференції також відбулось засідання Львівського зонального методичного об'єднання бібліотек ВНЗ України, під час якого керівники бібліотек ВНЗ регіону висловили зауваження та пропозиції щодо нової версії статистичного звіту бібліотек, ухваленого робочою групою директорів бібліотек у Києві 3 квітня 2015 р. У рамках порядку денного були обговорені ініціативи щодо створення фахових електронних періодичних видань на основі «Вісників» та «Наукових зошитів», що видають факультети, а також порядок організації навчання на курсах підвищення кваліфікації для бібліотечних працівників, що діють в Інституті післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки Львівського національного університету імені Івана Франка.

Вікторія Кметь

Книжкові дарунки

Посольство Латвійської Республіки в Україні в рамках програми головування Латвії в Раді ЄС упродовж 19–22 травня 2015 року організувало низку заходів, які ставили за мету ближче познайомити українців із культурою Латвії, а також поділитись досвідом прибалтійської країни у сфері реформування місцевого самоврядування, імплементації договору про Асоціацію та вступу до ЄС. Так, доцент Ризької юридичної вищої школи Інесе Друзьєте 20 травня прочитала лекцію «Досвід Латвії при підготовці до вступу в ЄС: уроки для України» для студентів і викладачів юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Також у Львівському будинку органної та камерної музики відбувся концерт відомої латвійської клавесиністки Айни Калніцеми «Клавесин протягом століть». У програмі музичного вечора прозвучали твори видатних композиторів, серед яких: сонати Доменіко Скарлатті, «Ноктюрн надії та болю» Юріса Карлсона, «Соната До

мажор» Дмитра Бортнянського, твори французького композитора та клавесиніста Жозефа Ніколя Панкраса Руайе.

Національна бібліотека Латвії з метою сприяння позитивному іміджу Латвії в Україні та поширення знань про Латвію і її культуру підготувала книжковий подарунок для найдавнішої бібліотеки України. До книжкової добірки увійшли наукові праці з давньої та новітньої історії Латвії, культурологічні та політологічні дослідження, публікації доробку видатних митців минулого та сучасності. 21 травня в Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка відбулася зустріч Надзвичайного та Повноважного Посла Латвії в Україні д-ра Аргіта Даудзе із бібліотекарями й урочистою передачею презентованих книг до фонду університетської книгозбірні.

Під час заходу також відбулися читання поезії латвійських поетів, драматургів і перекладачів Райніса та Аспазії латвійською та українською мовами у виконанні

поета і перекладача Ю. Садловського, а також студентів третього курсу факультету міжнародних відносин, серед яких: К. Миколаєнко, П. Шворук, А. Кисельов, В. Дидяк, О. Міхель, М. Корнілова. Декламування віршів доповнив музичний дарунок від творчого колективу факультету культури і мистецтв «LvivLadies». Також присутні могли ознайомитись із книжковою експозицією, присвяченою латвійській історії та культурі з фондів університетської бібліотеки.

Д-р Аргіта Даудзе виявила бажання зустрітись з бібліотекарями та читачами найдавнішої книгозбірні України, адже в державі з європейськими цінностями саме бібліотека найчастіше є простором для спілкування й творення інтелектуального дискурсу нації. Не випадково саміт Східного партнерства відбувався саме в Національній бібліотеці Латвії, яка є символом не тільки латвійського легендарного епосу, але й уособленням успішного розвитку країни.

У своєму виступі Посол наголосила на важливості та незмінності стратегічної співпраці України та Латвії як історичних партнерів у складних контекстах боротьби за власну незалежність і збереження ідентичності. Аналізуючи політичні й економічні проекти Латвії в рамках Східного партнерства та головування у Раді Європи, А. Даудзе особливо підкреслила важливість інформаційної складової як основи творення моделей єдиного економічного та політично виправданого мирного й толерантного європейського простору. Саме це й визначало рішення та стратегію створення у Ризі символічної надсучасної споруди Національної бібліотеки, обриси якої стали символом держави та ілюструють презентаційні та інформаційні видання всіх заходів, приурочених до 25-річчя незалежності Латвії. Посол запросила присутніх оглянути фотовиставку латвійських митців, присвячену тернистому шляху їхнього народу до свободи.

Директор Наукової бібліотеки Василь Кметь висловив подяку Послу за особисту підтримку, та в її особі – латвійським

колегам за реалізацію спільних ініціатив. Адже міжнародна бібліотечно-інформаційна співдія є одним із визначальних важелів відновлення національної пам'яті та формування національних пріоритетів на майбутнє. Важливою є й тяглість досвіду такої взаємної підтримки. Презентуючи у відкритому доступі електронний каталог-репозитарій періодики «Acta Diurna», Василь Кметь звернув увагу присутніх на газетні публікації політичних оглядачів періоду Української національної революції 1917-1921 pp., у яких наголошувалося на відвертій підтримці українців з боку прибалтійських політиків, всупереч декларованим симпатіям та антипатіям Антанти.

Співпраця Наукової бібліотеки із латвійськими колегами триває вже багато років. Так, у 2008 році було підписано угоду про співдію з Академічною бібліотекою Латвійського університету. А вже у вересні 2012 року в Науковій бібліотеці відбулось відкриття виставки унікальної пам'ятки латвійської культури та історії – «Колекції малюнків та описів Ліфляндії Йоганна Кристофа Бротце (1742-1823) Академічної бібліотеки Латвійського університету».

12 жовтня 2012 року Наукова бібліотека вітала офіційну делегацію з Латвії. Найдавнішу бібліотеку України відвідали: экс-президент Латвії Гунтіс Ульманіс, Надзвичайний та Повноважний Посол Латвії в Україні д-р Аргіта Даудзе, депутат Сейму, академік Латвійської академії наук, професор Латвійського університету Яніна Курсіте-Пакуле.

24 жовтня цього ж року в головному читальному залі Наукової бібліотеки відбулось засідання Міждисциплінарного семінару «Modus Legendi» – «Проблеми застосування авторського права в сучасних електронних бібліотеках» за участю заступника директора з питань оцифрування бібліотечних фондів Академічної бібліотеки Латвійського університету Валдіса Мазуліса.

Результатом співпраці з латвійськими колегами в галузі інформаційних технологій стало стажування працівників На-

укової бібліотеки Університету в Ризі та Саулкрасти в межах участі у Міжнародному семінарі «П'ята школа сканування: створення, збереження і використання електронних інформаційних ресурсів у бібліотеках» у травні 2013 р. Тоді ж у рамках співпраці між провідними бібліотеками України та Латвії університетська бібліотека отримала велику добірку книг і періодичних видань. Ініціатором поповнення фонду стала директор Академічної бібліотеки Латвійського університету Вента Коцере.

Досвід роботи національної інформаційної агенції Латвії «ЛЕТА» та корпорації «Datakom» у створенні національного електронного архіву періодичних видань Латвії став важливим стимулом та основою формування проекту комплексного каталогу української періодики «Acta Diurna», яку впроваджує Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка з українськими партнерами.

Проректор Університету з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці Марія Зубрицька висловила подяку Аргіті Даудзе та латвійським колегам за підтримку і співпрацю у сфері науки та культури, а також наголосила на важливості такого інтелектуального діалогу. За словами Марії Зубрицької, бібліотека – це не тільки місце історичної пам'яті, а й місце, де зустрічаються минуле, теперішнє, яке відчиняє двері в майбутнє. «Нація, яка читає, обирає правильну стратегію; держава, яка читає і засвоює уроки та досвід інших країн, є відповідальною, завжди ухвалює правильні рішення. А державні мужі мають усвідомити історичну відповідальність в теперішній випробувальний період для українського суспільства, прочитати й ознайомитися з досвідом маленьких балтійських країн, які вчать нашу велику за чисельністю й територією країну бути сміливою, наполегливою, рішучою і прямувати вперед», – переконана проректор.

Вікторія Кметь

«На пісенному обрії з'явився самотній, перший в історії Університету дівочий академічний хор, який здатен підкоряти нові мистецькі вершини», – так написав про Народний дівочий хор «Ліра» мистецтвознавець та відомий диригент, доцент кафедри музичного мистецтва, заслужений працівник культури України Зеновій Демцюх у передмові до збірки хорових творів «Співає «Ліра».

Упродовж багаторічної діяльності колектив суттєво наповнив та урізноманітнив свій репертуар: до нього ввійшли твори духовної музики, численні обробки народних пісень, авторські роботи класиків європейської та української музики, сучасних композиторів: Дж.-Б. Перголезі, А. Вівальді, Г. Форте, М. Лисенка, С. Людкевича, М. Леонтовича, Ю. Анткова та багатьох інших, однак чільне місце в репертуарі належить творам духовної музики, українській народній пісні й композиціям на вірші Тараса Шевченка.

З нагоди 15-ліття хору 26 травня 2015 року академічна спільнота Університету мала нагоду вкотре торкнутися душою до дбайливо натягнутих струн «Ліри» – творчості народного жіночого колективу, закоханого в музику, який подарував слухачам незабутній вечір пісні.

Свій ювілейний концерт колектив розпочав із твору Михайла Вербицького в аранжуванні Ю. Антківа «Хваліте Господа з небес», який учасники «Ліри» присвятили 200-літтю від дня народження композитора.

Народний дівочий хор «Ліра» не був би таким успішним без великої, самовідданої та сподвижницької праці його керівника Оксани Мельничук.

Від імені ректорату Університету привітав Народний дівочий хор «Ліра» проректор з науково-педагогічної роботи Університету Ярослав Гарасим, який подякував учасникам колективу за багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм і вагомий внесок у популяризацію українських національних пісенних традицій. Від імені ректора Університету Ярослав Іванович вручив керівникові колективу та учасникам

почесні грамоти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Від імені Львівської обласної організації профспілки працівників освіти і науки України й студентів Університету привітав «Ліру» голова Первинної профспілкової організації студентів Університету Андрій Білинський.

Завдяки творчості «Ліри» ми ще раз переконуємося, що, незважаючи на важкі часи у житті нашої країни, ми не втратили любові до пісні, яка споконвіків згуртовувала українців, допомагала віднайти духовну гармонію і творити гідне майбутнє для своєї країни.

В актовій залі Львівського національного університету імені Івана Франка 22 травня 2015 року відбувся звітний концерт Народного ансамблю пісні і танцю «Черемош». Яскраві виступи колективу на головній університетській сцені вкотре продемонстрували глядачам самотній галицький фольклорний колорит та атмосферу різнобарвного народно-театралізованого дійства.

«Пісня і танець для колективу – два крила любові, які виграють на синіх хвилях Черемошу, бурхливий потік якого несе за обрії наші почуття, а велична музика хвилює, бентежить та облагороджує душу», – зазначили ведучі вечора.

Упродовж концерту учасники «Черемоша» виконали українські народні пісні, зокрема «Довбуш», «Гуцулка Ксеня», «Чие то полечко не зоране», «Вийди, Грицю», «Ой заграли музики», «Ой у полі криниченька» та представили вокально-хореографічні композиції «Бойківські забави», «Водичанські наспиви» та «Моя Україно», які нікого не залишили байдужим.

На завершення вечора голова Первинної профспілкової організації студентів Університету Андрій Білинський нагородив колектив Народного ансамблю пісні і танцю «Черемош» грамотою за високий професійний рівень, значний внесок у розвиток українського мистецтва та популяризацію національних традицій серед студентської молоді.

В актовій залі Університету 6 травня 2015 року відбувся великий концерт Народної капели бандуристок «Зоряниця», який об'єднав поціновувачів українського мистецтва – майстерної гри на бандурі та мелодійної народної пісні.

Уже понад 30 років університетський колектив під керівництвом його засновниці та незмінного керівника Зіновії Сичак своєю активною творчою діяльністю прославляє і популяризує українську пісню у світі.

У репертуарі капели – український фольк, твори європейської класики, інструментальні мелодії сучасних композиторів, лекції-концерти: «Українське Різдво», «Великодні забави», «Антологія пісень січових стрільців». Концертні програми «Зоряниця» яскраво розкривають колорит і багатство звучання бандур, багатогранність і мелодійність українських пісень.

Розпочавши концерт із молитви «Спаси, Богородице, нас», учасниці Народної капели бандуристок виконали пісні «Сходило сонце над горою» та «Пісню про рушник» на слова Андрія Малишка.

Особливий щем викликало звучання творів, які збереглися в репертуарі капели ще з перших репетицій, – «Зозуля закувала серед ночі», «Гуцулка Ксеня», «Капельюшок».

Чільне місце в творчості «Зоряниця» займає тема Шевченкіани. Колектив традиційно бере участь в урочистостях з нагоди відзначення Шевченківських днів як в Університеті, так і в місті. Капела виступала й на Шевченківських концертах у Каневі, на батьківщині Тараса Шевченка – у селах Шевченкове та Моринці.

Розкішним звучанням бандур і мелодійно злагодженим співом Народна капела «Зоряниця» захоплює слухачів не лише в

Україні, а й поза її межами. Вона успішно виступає на сценах Білорусі, Болгарії, Бельгії, Голландії, Німеччини, Литви, Польщі, Франції та Хорватії. Подорожуючи Європою, колектив під керівництвом Зіновії Сичак відкриває нові акустичні можливості традиційного українського інструмента. Особливо колоритно звучать у виконанні капели твори світової класики Моцарта, Шопена, Поля Морія та навіть сучасні композиції, зокрема Пола Маккарті.

2014 рік для «Зоряниця» був дуже плідним – понад 40 концертів, 6 подорожей на кордон. Кожним своїм виступом учасниці мистецького колективу збагачують славу історію капели, помножуючи Добро і Любов, які дарує українська музика й пісня в їхньому майстерному виконанні.

